1857. **LEEUWARDER COURANT.** №. 18.

DINGSDAG 3 MAART.

BIJ DEZE COURANT WORDT EEN BIJVOEGSEL UITGEGEVEN.

De **COMMISSARIS DES KONINGS** in de provincie *Friesland*, brengt ter kennis van de belanghebbenden, dat in de bureaux van het Provinciaal Bestuur te *Leeuwarden* ter lezing liggen de voorwaarden eener nadere aanbesteding, op 20 Maart aanstaande, der leverantie van Remontpaarden voor het leger, in dezelfde garnizoenen als de onlangs opgegevene, behalve in *Utrecht*, alwaar de aanbesteding is goedgekeurd. *De Commissaris des Konings*,

Leeuwarden, den 26 Februarij 1857. VAN PANHUIJS.

De middenprijzen van de *in- en uitlandsche Tarwe* en *Rogge*, waarnaar de zetting van den prijs van het *Tarwe-*, *Rogge-* en *Zwitserschbrood* wordt geregeld, zijn op de markt van Vrijdag den 27 Februarij 1857 te *Leeuwarden* geweest als volgt:

Van de *Tarwe* per mudde . . . . *ƒ* 13.00.
Van de *Rogge* per last, voor het *Roggebrood* . . . . . „ 215.00.
Van de *Rogge* per last, voor het *Zwitserschbrood* . . . „ 215.00.

Leeuwarden, den 28 Februarij 1857. *De Commissaris des Konings in de provincie Friesland*, VAN PANHUIJS.

PUBLICATIE.

De **GEDEPUTEERDE STATEN** der provincie *Friesland* brengen, ten vervolge op hunne Publicatie van den 23 Februarij jl., ter kennis der ingezetenen, dat, van den 21 tot en met den 27 Februarij jl.:

1. 114 runderen in de Provincie aan de besmettelijke longziekte zijn gestorven, als in de gemeenten: Achtkarspelen 3, Baarderadeel 11, 't Bildt 1, Bolsward 2, Dantumadeel 1, Doniawerstal 4, Ferwerderadeel 2, Franekeradeel 1, Hennaarderadeel 26, Kollumerland en Nieuwkruisland 2, Leeuwarderadeel 7, Menaldumadeel 7, Opsterland 3, Rauwerderhem 1, Schoterland 1, Smallingerland 1, Sneek 1, Tietjerksteradeel 3, Weststellingwerf 1, Wonseradeel 18, Workum 4 en Wijmbritseradeel 14, en 188 door die ziekte aangetaste runderen, voor rekening der eigenaars, zijn afgemaakt, als in de gemeenten: Ængwirden 5, Baarderadeel 13, Barradeel 1, 't Bildt 2, Bolsward 3, Doniawerstal 12, Franeker 2, Franekeradeel 6, Haskerland 4, Hennaarderadeel 14, Leeuwarden 6, Leeuwarderadeel 10, Menaldumadeel 13, Rauwerderhem 10, Smallingerland 1, Sneek 2, Tietjerksteradeel 3, Utingeradeel 18, Weststellingwerf 1, Wonseradeel 36, Workum 6, Wijmbritseradeel 18 en IJlst 2, bedragende daardoor het totaal der gevallen sedert den 1 Januarij dezes jaars 2373;
2. de besmettelijke longziekte zich heeft geopenbaard onder de runderen van de veehouders: Sijbolt Berghuis, te Stroobos; IJmke Luitzers Kingma, te Jellum; Jan Everts Heeg, te Jorwerd; Anne Pieters Tromp, te Tjerkgaast; Pieter Sietzes Sietsma, te Langweer; Hille IJpma, te Franeker; Gerlof Riemers Terpstra, te Dongjum; Jan Klazes Kooistra, te Tzum; Ulbe Johannes Hannema, te Tzum; Jacob Ædes Rodenhuis, te Welsrijp; Jan Piers Noordmans, te Spannum; Pieter Jans Kloppenburg, te Kollum; IJnte Pieters Kooistra, te Cornjum; IJpe Harmens de Koe, te Berlikum; Lammert Geerligs, te Dragten; Fokke Pieters de Zee, te Oldeboorn; Klaas Abes Veldman, te Terhorne; Sijne Aukes van der Goot, te Akkrum; de Weduwe Hijltje K. Koopmans, te Terkaple; Douwe Tjallings Reitsma, te Allingawier; Jan Gerrits Westendorp, te Makkum; Sijbren Tetzes Elgersma, te Lollum; Pier Piers Broersma, te Exmorra; Sijbe Joostes Huitema, te Heeg; Anne Sieks Attema, te Gaastmeer, en de Erven Meije Klazes Oppedijk, te Idzega;
3. gezond zijn verklaard de runderen van de veehouders: Hendrik IJsbrand Walstra en Johannes Sijtzes Sijtsma, beide te Haskerdijken; Feike Brouwer, onder Franeker; Sijtze Johannes Kooistra, te Poppingawier; Sjoerd Everts Hoekstra, te Irnsum; Wiebe Jans Meindersma, te Morra; de Wed. Dirk Aukes Faber, te Lioessens; Lippe Andries Poelstra, te Kooten; Jozef Pieters Witteveen, te Terkaple; Cornelis Sijtzes Sijbrandij, te Lutkewierum; Gerrit Tjalles Tjallema, te Bozum; Foppe Jans Siderius, de Weduwe Oene Egges Hogenbrug en Taeke Hotzes Koopmans, allen te Jorwerd.

Leeuwarden, den 2 Maart 1857. *De Gedeputeerde Staten voornoemd*, VAN PANHUIJS, *Voorzitter*. A. VAN DER LAAN, *Griffier*.

KOPENHAGE, 26 Februarij.

De *Flyveposten* deelt mede, dat de conferentie ter afschaffing van de tolregten in de Sond slechts ééne zitting zal houden en wel op den 2 Maart. Denemarken zal voor afkoop der Sondtollen eene som van 35 millioens rijksdaalders ontvangen, het kleinste gedeelte contant en het overige in 40 termijnen.

Denemarken zal bijdragen 1,122,720; Zweden 1,590,503; Rusland 9,739,993; Pruisen 4,440,027; Gr. Brittannie 10,126,855; de Nederlanden 1,408,060; Frankrijk 1,219,003; Spanje 1,020,016; en de Ver. Staten 817,829.

PARIJS, 26 Februarij.

Maandag avond werd het laatste hofbal in dit jaargetijde op de Tuilerien gehouden. Het aantal der genoodigden bedroeg slechts ongeveer vijfhonderd, waartoe de laatste reeks der leden van den Senaat en het Wetgevend Ligchaam behoorde. De Keizerin droeg een gewaad van witte tulle, met blaauwe bouillons en kleine volants van witte blonde gegarneerd, terwijl de strikken van wit satijn waren. Haar kapsel bestond uit eene guirlande van blaauwe en witte hortensia's en haar hals prijkte met een fraai snoer van paarlen en turkoisen. Op dit bal onderscheidde de hertog van Brunswijk zich door een schijnbaar eenvoudig costuum, dat nogthans uiterst kostbaar en verblindend schitterend was Hij droeg namelijk een zwarten rok en korte zwarte broek, maar aan zijn vest prijkte eene dubbele rij van diamanten, bij wijze van knoopen, vier zeer groote diamanten strekten tot knoopen aan zijne hemdsboorden, zijne schoengespen waren met diamanten overdekt, en ook zijn horologie-ketting was uit diamanten zamengesteld.

— Eene aangelegenheid, die gewigtige gevolgen op kerkelijk gebied kan hebben, maakt het onderwerp uit van vele gesprekken. De bisschop van Moulins, de heer de Dreux Brezé, had, wegens te groote aanmatiging van gezag, aan eenige geestelijken die onder hem staan, aanleiding gegeven, hunne klagten daarover zoowel bij den Paus als bij den metropolitaan, den aartsbisschop van Sens, in te dienen. Deze maatregel wekte des bisschops toorn op. Hij schorste een dier geestelijken en dreigde twee anderen met gelijke straf, indien zij niet binnen zekeren gestelden termijn hun berouw te kennen gaven over hetgeen zij gedaan hadden of namens hen was geschied. De bisschop heeft in een' herderlijken brief van deze strenge maatregelen eene verklaring gegeven. De priesters echter, steunende op de openbare opinie en op de achting die zij bij hunne gemeentenaren genieten, hebben zich tot den Raad van State gewend. En wat erger is, men voegt er aan toe, dat de minister van eeredienst mede bij den Raad van State eene klagt tegen den bisschop wegens misbruik van gezag heeft ingediend. Maar als de minister werkelijk dien weg heeft ingeslagen, dan gebeurt het niet zonder den wil des Keizers. Met belangstelling wordt daarom den afloop dezer zaak tegemoet gezien.

LONDEN, 28 Februarij.

Het Hoogerhuis heeft in zijne zitting van jl. donderdag de beraadslagingen hervat over een voorstel van lord Derby, strekkende om de handelwijze der engelsche gezagvoerders in China af te keuren, dat echter, hoewel slechts met eene meerderheid van 36 stemmen, is verworpen.

Ook het Lagerhuis heeft in zijne zitting van donderdag over de chinesche aangelegenheden gehandeld, naar aanleiding van een voorstel van den heer Cobden.

In de zitting van gisteren heeft lord Palmerston, in antwoord op eene interpellatie van den heer Layard, verklaard, dat de russische gezant bij het britsche Hof, namens den russischen minister van buitenlandsche zaken ontkent, dat Perzië grondgebied aan Rusland heeft afgestaan; voorts, dat het gerucht, als zouden de onderhandelingen tusschen lord Cowley en Feruck-khan te Parijs zijn afgebroken, ongegrond is. (Het perzische geschil is dus nog niet zoo ver gevorderd als reeds per *telegraaf* was gemeld.)

De motie van den heer Cobden heeft daarna tot eene langdurige discussie aanleiding gegeven. Op voorstel van den heer Disraeli werd de verdere behandeling der motie tot aanstaanden maandag verdaagd.

— Een brief uit Macao, van 10 Januarij, houdt het berigt in, dat het Hof van Peking de vijf havens, die voor de Europeanen opengesteld zijn, in staat van beleg verklaard heeft. Het spreekt van zelf dat dit berigt nog zeer bevestiging vereischt.

— De *Morn.-Post* behelst een schrijven uit Parijs van 25 dezer, waarin gezegd wordt, dat de commissie voor de afbakening der Bessarabische grenzen, officieel kennis geeft gegeven, dat zij den 25sten Maart met haren arbeid gereed zal zijn.

HAMBURG, 28 Februarij.

De deensche gezant, de heer v. Bulow, is alhier doorgereisd, zich begevende naar Berlijn en Weenen, als overbrenger van het deensche antwoord, betreffende de hertogdommen Holstein en Lauenburg. In dit antwoord worden de eischen der Duitsche Mogenheden van de hand gewezen en de tusschenkomst van den Duitschen Bondsdag bestreden, met de verklaring, dat de Koning besloten heeft, zijne regten te handhaven.

— In het russ. gouvern. Vilna is op een der goederen van graaf Meden dezer dagen zekere Michel Kiawelkis overleden, in den ouderdom van 137 jaar 10 maanden en 11 dagen. Hij was op zijn 19de jaar gehuwd, en heeft 32 kinderen gehad, waarvan eene honderdjarige dochter nog leeft. Hij genoot tot den laatsten tijd zijns levens de beste gezondheid. — Zulke hooge leeftijden zijn in Rusland niet ongewoon. Bij de volkstelling in 1828 bleek het, dat 838 honderdjarige Russen waren, waarvan 40 boven de 120, 15 boven de 130, 9 boven de 135, en 2 boven de 138 jaar zich bevonden. In 1844 is bij Kieff een oud soldaat gestorven 153 jaar oud en in 1830 bij Moskou een man van 150 jaar.

's GRAVENHAGE, 28 Februarij.

De afdeelingen der Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben donderdag het onderzoek van het ontwerp van wet op de zamenstelling der regterlijke magt voortgezet en ten einde gebragt. — Gisteren is het onderzoek van de voorgedragene nieuwe wet op de jagt en visscherij aangevangen.

Volgens in omloop zijnde geruchten, zou de Kamer vóór Paschen geene openbare beraadslaging houden over eenig aanhangig gewigtig wets-ontwerp, en zou zij, na den afloop van het onderzoek in de afdeelingen en het afdoen van eenige ontwerpen van minder belang, weldra hare werkzaamheden tot na Paschen schorsen. In dien tusschentijd zou de Regering gereed zijn met hare antwoorden nopens de voordragten van wet, die nu het onderwerp van overweging in de afdeelingen uitmaken, waarover de beraadslagingen alsdan achtervolgens kunnen worden gehouden.

ROTTERDAM, 27 Februarij.

Dingsdag werd een proeftogt langs den Rhijnspoorweg gedaan, die waarlijk belangrijk mag genoemd worden en die ten duidelijkste het bewijs heeft opgeleverd, wat van de tegenwoordig versnelde gemeenschap mag verwacht worden. Zijn wij wel onderrigt, dan is maandag avond ten 7 ure een expresse-trein uit Berlijn vertrokken, die dingsdag morgen omstreeks 2½ uur hier aankwam, en alzoo den afstand van Berlijn naar Rotterdam in den bijna ongeloofelijken korten tijd van circa 15½ uur heeft afgelegd. Eene stoomboot, die aan het station gereed lag, moest dien sneltogt tot Londen vervolgen, en alzoo de kortere gemeenschap over Holland en Engeland proefondervindelijk bewijzen. Deze vertrok ten elf ure van hier naar Harwich, welke plaats omstreeks tien ure des avonds werd bereikt, waarna de overtogt van Harwich naar Londen met een specialen spoortrein in ruim twee uren en de reis van Berlijn naar Londen alzoo in 30 uren is volbragt. Door den weg te volgen van Londen over Harwich, Rotterdam, Oberhausen, Kassel, Leipzig, Dresden, Praag en Weenen naar Triëst hoopt de nieuwe maatschappij de reis van Londen naar Triëst in 42 à 44 uren te zullen kunnen doen afleggen, terwijl de reis van Londen over Douvres en Ostende naar Triëst 83 uren 45 minuten vordert.

LEEUWARDEN, 2 Maart.

(Het bijvoegsel, behoorende bij deze Courant, behelst: 1° het kort verslag van de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van donderdag jl.; en 2°. het bij die Kamer ingekomen wets-ontwerp op het lager onderwijs.)

Zaturdag jl. is de 60ste verjaardag van Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden alhier gevierd met het uitsteken der nationale vlag van het Stadshuis en het houden eener groote parde door het garnizoen.

— Het tweede concert van de heeren Wieniawski en Litolff, ofschoon niet druk bezocht, verschafte geen minder kunstgenot dan het eerste. Wij zouden slechts in herhalingen vervallen van wat wij in ons vorig no. schreven, zoo wij op nieuw in bijzonderheden traden van het talent, dat ook thans weder door beide virtuozen werd ten toon gespreid en in sommige opzigten ons zelfs nog schooner voorkwam dan de eerste maal. Toch verliet het publiek onaangenaam gestemd de zaal. Op verzoek nl. was eene verandering in de 2de afdeeling van het programma gebragt en zou, in stede van eene reeds uitgekozene ouverture, die van *Robespierre*, onder de leiding van den componist, den heer Litolff, als slot-nummer weder worden ten gehoore gebragt. Pas echter had men een aanvang gemaakt, of het bleek, dat de partijen voor de fagot ontbraken en niet te vinden waren. Van zelven moest toen de uitvoering worden gestaakt, waardoor het concert, gelijk men het noemt, zeer stomp afliep.

Ten aanzien van beide concerten deelen wij ten slotte nog mede, dat de heer Litolff telkens een vleugel-piano bespeelde, die daartoe door eenen liefhebber met de meeste bereidvaardigheid was afgestaan. Het effect was te schoon, dan dat wij niet onzen laatstelijk uitgesproken wensch meenen te moeten herhalen, op onze concerten voortaan de pianino voor den vleugel te zien plaats maken.

— Ofschoon van eenen geheel anderen aard dan de bovengenoemde, wacht niet te min velen aanstaanden woensdag avond weder eene eigenaardige uitspanning door het jaarlijksch examen-concert der leerlingen van den muzijk-onderwijzer, den heer H. Smeding, alhier. Even als de beide laatste jaren, is aan dit concert tevens weder de bevordering der liefdadigheid verbonden, daar de opbrengst zal strekken ten voordeele der algemeene armen van deze stad, zoodat tot het bezoeken van dit concert een dubbele prikkel bestaat, die door ons voldoende genoeg wordt geacht, om eene eigenlijke aanbeveling overbodig te maken. Wij bepalen erons dus slec ooı sıq, de algemeene aandacht op dit concert te vestigen.

— Door HH. Ged. Staten is bepaald, dat de stemming tot de verkiezing van een lid in de vergadering der Provinciale Staten van Friesland, ter vervanging van wijlen den heer mr. Jan van der Veen, in het hoofd-kiesdistrict *Dockum* zal plaats hebben op donderdag den 26 Maart e. k.

— Met zekerheid kunnen wij onzen lezers mededeelen, dat de algemeene vergadering en tentoonstelling vanwege de Friesche Maatschappij van Landbouw en Veeteelt, dit jaar te Joure, den 5 en 6 Augustus e. k., zal worden gehouden. Wij zullen zoo spoedig mogelijk het programma dier tentoonstelling mededeelen.

— Naar wij vernemen, is het departement van oorlog door Z. M. gemagtigd, om de miliciens der ligting van 1856, die in reserve zijn gesteld, tegen den 1 April aanstaande in werkelijke dienst op te roepen, ten einde gekleed en in den wapenhandel geoefend te worden, en wel die, welke tot het wapen der kavallerie en de regementen veld- en rijdende artillerie hehooren, in het algemeen, voor den tijd van een jaar, en die, welke bij het wapen der infanterie, de drie regementen vesting-artillerie, het corps pontonniers en het bataillon mineurs en sapeurs zijn ingedeeld, voor den tijd van zes maanden.

— In tegenspraak met een dezer dagen in de *Amst. Courant* voorkomend berigt (hetwelk wij hebben achterwege gelaten, om het geregt niet vooruit te loopen), en waarin gezegd wordt, dat welligt harde bejegening, hoon of mishandeling de Maleijers van het schip *Twente* tot een in de jaarboeken der zeevaart bijkans ongehoord vergrijp zou hebben op gezet, verklaart thans de eerste stuurman van dat schip, zoo als wij in de *Gron. Court.* lezen, dat de Maleijers met de meest mogelijke menschlievendheid aan boord der *Twenthe* zijn bejegend, en er niets is gebeurd wat eenigzins aanleiding had kunnen geven tot het ijsselijk tooneel, waarvan hij een der ongelukkige getuigen is geweest.

— De *Nijm. Ct.* deelt in een buitengewoon nummer mede, dat Z. M. bij besluit van 19 dezer, concessie heeft verleend aan de parijsche firma A. Kuentter, Maze Voisine et Ponchard, tot het aanleggen van een' spoorweg van Maastricht naar Nijmegen, langs den regter Maasoever, over Roermond en Venlo; zullende deze weg zich te Nijmegen aansluiten aan dien op Cleve en Crefeld, en leiden tot verlenging naar Arnhem door bruggen over de Waal en den Rijn.

— Met den 1 Maart is een kantoor van den Rijks-telegraaf te Venlo, met beperkte dagdienst, geopend. De prijs voor een enkel berigt, ook voor de eerlang te openen kantoren te Kampen en Sneek, is 50 cents.

— Woensdag heeft aan het departement van finantien, ingevolge Zr. Ms. besluit van 15 Febr. jl., de uitloting plaats gehad van de 3½ pCts. schuldbekentenissen ten laste van het voormalig Amortisatie-Syndicaat, rentende 3½ ten honderd, die op 1 April aanst. zullen worden afgelost. De volgende 30 reeksen (van de overgebleven 2061) zijn uitgeloot, vertegenwoordigende een kapitaal van *f* 300,000, als: Reeks 1918, 1702, 2151, 566, 1876, 212, 1968, 694, 24, 435, 1616, 81, 586, 2102, 48, 209, 2105, 844, 1457, 513, 1873, 2178, 887, 709, 875, 1367, 1554, 864, 1171, 2089.

— Reeds meermalen is er op gewezen, dat vele lotelingen der nationale militie de zittingen der militieraden, bestemd tot het onderzoeken en aannemen van plaatsvervangers, laten voorbij gaan, zonder gebruik te maken van de hun bij de wet gelatene bevoegdheid, om zich in de dienst te doen vervangen, en dat zij zich later, dikwerf eerst *na* verloop van een groot deel van het reserve-jaar, bij rekest tot Z. M. wenden, om, krachtens de daartoe bij art. 129 der wet van den 8 Januarij 1817 (*Staats-blad* no. 1) aan den Koning gelatene bevoegdheid, de vergunning te erlangen tot het alsnog stellen van eenen plaatsvervanger. De nadeelen daaruit voor de dienst in 's rijks belang voortvloeijende, en bij gevolg de noodzakelijkheid tot beperking van de inwilliging van dergelijke verzoeken, zijn reeds in 1846 onder de aandacht der gemeente-besturen gebragt. Hoezeer men gemeend had te mogen verwachten, dat daardoor en verder door het niet inwilligen van vele aanvragen van voorzegden aard, deze allengs zouden verminderen, heeft de minister van binnenlandsche zaken aan de heeren Commissarissen des Konings in de provinciën echter doen kennen, dat de ondervinding die verwachting niet bevestigd heeft; maar zelfs, dat in den laatsten tijd deze aanvragen eerder toe- dan afgenomen zijn. Dien ten gevolge zijn de gemeente-besturen (*Prov. Blad* no. 39) met nadruk verzocht, om bij iedere gelegenheid, welke zich daartoe voordoet, zoo als inzonderheid bij de aangiften ter inschrijving en bij de loting, de belanghebbenden onder het oog te brengen, dat zij *casu quo* voor hunne vervanging, of voor die hunner zonen of pupillen, in tijds behooren te zorgen; en er op moeten rekenen, dat daartoe niet dan in zeer buitengewone omstandigheden eene speciale vergunning zal worden verleend.

Z. M. heeft goedgekeurd de beroeping, uitgebragt door den kerkeraad van Zevenhuizen, onder de classis van Rotterdam, op G. H. van Borssum Waalkus, predikant te Herwijnen.

Leijden, 27 Februarij. Uit het vroeger gemaakt twaalftal heeft de algemeene kerkeraad der Nederduitsche Hervormde gemeente alhier, op heden geformeerd het volgende zestal ter vervulling der openstaande leeraarsplaats, als: W. F. Albresch, te Middelburg; E. Laurillard, te Zandpoort; F. W. Rauwenhoff, te Dordrecht; W. F. Schorse, te Almelo; J. L. Schuuring, te Hoorn; P. G. te Winkel, te Bennebroek.

— Te Hollandsche-Veld is een twaalftal geformeerd, waarop o. a. voorkomen: dd. F. J. Folpmers, te Oudega; P. Jentink Az., te Suawoude; C. J. C. Venema, te Warns en Scharl, en de candidaat N. E. Dinckgreve, te Bakkeveen, en waaruit is beroepen de weleerw. zeergel. heer C. J. C. Venema, predikant te Warns en Scharl.

— Ds. P. G. te Winkel, te Bennebroek, heeft het beroep bij de Nederduitsche Hervormde gemeente te Rotterdam aangenomen.

— Ds. G. A. Fijnvandraat, predikant te Lutten, heeft voor het beroep naar St. Johannesga en Delfstrahuizen, en ds. N. Warmolts, predikant te Westerembden, voor het beroep naar Arnemuiden bedankt.

— Door de Doopsgezinde gemeente te Aalsmeer is beroepen ds. R. J. Bakker, predikant te Warga.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

's GRAVENHAGE, 2 Maart.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden is met algemeene stemmen aangenomen het wets-ontwerp tot vaststelling van het koloniaal batig slot voor 1854.

Den heer van Hoëvell is verlof verleend den minister van kolonien te interpelleren over de uitgifte van cultuur-contracten in Nederlandsch Indie.

De Vergadering heeft bepaald, dat de beraadslaging over het wets-ontwerp betreffende de jagt en visscherij, vrijdag aanstaaude zal plaats hebben.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, 2 Maart.

NEDERLAND	W. Schuld	2½	pCt.	63⅞	RUSLAND	Obl. H. & Co 1798/1816	5	pCt.	104
Dito	Dito	3	„	76	Dito	„ Dito 1828/1829	5	„	103
Dito	Dito	4	„	95½	Dito	„ Dito	4½	„	
Dito	Amort. Sijnd.	3½	„		Dito	„ Dito	4	„	85
Dito	Hand.-Maats.	4½	„		Dito	„ S. & Co.	4	„	84⅞
SPANJE	Obligatien	1¼	„	24½	OOSTENRIJK	Metalliek	5	„	76⅝
Dito	Dito	3	„	41¼	Dito	Nationale	5	„	78$\frac{1}{16}$
Dito	Binnenl. 6/m.	3	„	37$\frac{7}{16}$	Dito	bet. Amst.	5	„	86½
PORTUGAL	Obligatien	3	„	45$\frac{3}{16}$	Dito		2½	„	39⅞

N. 5 pCt. Russen bij S. & Co. 5de serie 94⅛, 6de serie 96¼.

Het disconto is door de Bank ½ pCt. verminderd.

WEENEN, 2 Maart. Metalliek 5 pCt. 83⅛. Dito Nationale 5 pCt. 86. — Wissel op Londen 10.08. — Zilver 3¼.

LONDEN, 2 Maart. Consols 93⅞.

PARIJS, 2 Maart. Rente 3 pCt. 71.10.

LONDEN, 2 Maart. Granen flaauw. — De aanvoer aan de veemarkt bestond uit: 2942 runderen, 75 kalveren en 15020 schapen. Runderen en schapen werden veel hooger betaald, kalveren onveranderd. — Boter (friesche) 124/, (groninger) 94/.

AMSTERDAM, 2 Maart. Granen en Zaden onveranderd. — Raapolie, vliegend *f* 51¼, op October en November *f* 46. Lijnolie, vliegend *f* 42¾, op April *f* 42¼.

LEEUWARDEN, 27 Februarij. Boter *f* 52. Aanv. 296 ¼, 131 ⅛ en 31 $\frac{1}{16}$ vat. De aanvoer van Vee en de besteede prijzen aan de Veemarkt waren als volgt: 140 vette koeijen *f* 125 à *f* 255, 48 melke koeijen *f* 110 à 195, 8 vare koeijen *f* 105 à *f* 160, 35 vaarsen *f* 85 à *f* 130, 15 pinken *f* 40 à *f* 80, 170 ossen *f* 115 à *f* 260, 6 stieren *f* 65 à *f* 145, 30 vette kalveren *f* 10 à *f* 56, 24 vette varkens *f* 50 à *f* 95, 21 magere dito *f* 22 à *f* 52, 24 vette schapen *f* 18 à *f* 40, 30 melke dito *f* 8 à *f* 17, 15 lammen *f* 8 à *f* 13. De handel in runderen en schapen was in eene flaauwe, die in varkens en kalveren in eene willige stemming.

GRONINGEN, 27 Februarij. Tarwe en Rogge in een doen. Boekweit door schaarschheid hooger, Garst ruim prijshoudend, Haver in de beste soorten wel zoo goed te plaatsen, afwijkende soorten stil, grove Gort prijshoudend. — Koolzaad met weinig handel. — Raapolie *f* 48¼.

GEWOON JAARLIJKS-CONCERT DOOR H. SMEDING,

op **Woensdag** 4 Maart 1857, in de Groote Zaal van den Heer VAN DER WIELER.

ENTRÉE: 99 Cent voor een Heer, 49 Cent voor eene Dame.

Ten voordeele der Armen.

Kaartjes te bekomen ten huize van H. SMEDING en op den dag van het Concert aan de *Concertzaal.*

TOLLENS-VERGADERING TE DOCKUM.

De vroeger uitgestelde *Vergadering door het Genootschap* **Kalliope**, *ter nagedachtenis van* **TOLLENS** *en ten voordeele van het op zijn Graf te plaatsen Gedenkteeken*, blijft bepaald op Donderdag den 5 Maart e. k., 's avonds om half zeven, in de POSTHOORN.

Namens de Directie van KALLIOPE,
De Secretaris, VAN SPENGLER.

1ste Verificatie.

Ingevolge Bevelschrift van den Edel Achtbaren Heer Regter Commissaris in het faillissement van DOUWE JACOBS MINKEMA, Bakker wonende te Langezwaag, worden de bekende en onbekende Schuldeischers van genoemden Minkema opgeroepen, om, ter verificatie hunner schuldvorderingen te compareren in het Paleis van Justitie te Heerenveen, op Zaturdag den 14 Maart 1857, des voormiddags precies te tien ure.

De Curator in het Faillissement,
Mr. PH. VAN BLOM.

2de Verificatie en Accoord.

De bekende en onbekende Schuldeischers in het faillissement van GEPKE BORIAS STEGINGA, Koopman, wonende te Gorredijk, welke hunne vorderingen nog niet hebben doen verifiëren, worden bij deze opgeroepen, om, ter naderen verificatie, te verschijnen in het Paleis van Justitie te Heerenveen, op Donderdag den 19 Maart 1857, des voormiddags precies te tien ure.

Tevens wordt bij dezen aan de gezamenlijke belanghebbenden berigt, dat door den gefailleerde een accoord wordt aangeboden, waarvan een ontwerp ter Griffie van de Arrondissements-Regtbank te Heerenveen is nedergelegd.

De Curator in het Faillissement,
Mr. PH. VAN BLOM.

*** Ondertrouwd:

Nieuwe Diep, 25 Februarij 1857.

P. HAAGSMA en C. J. LASTDRAGER.

*** Ondertrouwd:

H. VAN WIJK, van *Alphen*, en
J AGEMA, van *Harlingen*.

Vrienden en Bekenden gelieven deze als eenige kennisgeving aan te nemen.

*** Getrouwd te Bergum, 26 Februarij 1857:

S. H. KIJLSTRA, *Geneesheer* te *Oenkerk*, en
M. J. v. d. MEER, van *Dragten*.

Eenige kennisgeving.

*** Bevallen van eene welgeschapene DOCHTER A. B. FOPMA, Echtgenoote van

Oostermeer, den 24 Februarij 1857.

W. G. REITSMA.

*** Heden beviel van eene DOCHTER P. BLAUW, geliefde Echtgenoot van

Dokkum, 24 Februarij 1857.

S. W. VAN DOUWEN.

Eenige kennisgeving.

*** Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER, Vrouwe C. W. PäEHLIG-VAN IDDEKINGE.

Sneek, den 26 Februarij 1857.

*** Bevallen van eene DOCHTER J. REELING, Echtgenoot van

Bergum, den 26 Februarij 1857.

S. BROUWER.

Eenige kennisgeving.

*** Bevallen van een ZOON M. WIERSMA, Echtgenoote van

Bolsward, 27 Februarij 1857.

W. S. TERPSTRA.

*** Wij ontvingen heden de treurige tijding, dat onze waarde Oom en Neef de Heer JULIUS FLOTTOW, na eene korte ongesteldheid en voorzien van de H. Sacramenten, in den ouderdom van bijna 53 jaren, den 18 dezer te *Mettingen* is overleden.

Bolsward, 20 Februarij 1857.

G. FLOTTOW.
T. VOSS.

*** Na een geduldig lijden van drie maanden, ontsliep heden avond, omstreeks zeven uur, zacht en kalm, en eindigde alzoo, op bijna zes-en-vijftig-jarigen leeftijd, zijn nuttig en werkzaam leven, onze geliefde broeder en Oom HOTZE THOMAS ZANDSTRA, Mr. Zeilmaker en Touwslager alhier.

Sneek, 22 Februarij 1857.

Uit aller naam,
WOUTER ZANDSTRA.

Men gelieve deze algemeene *tevens voor* bijzondere *kennisgeving te houden.*

De Affaire van den overledene zal op denzelfden voet en in hetzelfde Huis worden voortgezet, waarvoor bij deze, beleefdelijk gunst en aanbeveling worden verzocht.

*** Heden morgen omstreeks 6 uur overleed alhier, in den ouderdom van 37 jaren, RIJKELE ALBERTS VAN DER ZEE, Weduwnaar van HENDRIKJE JAN LUXWOLDA, nalatende twee Kinderen.

Gorredijk, den 23 Februarij 1857.

De Voogd der Minderjarigen,
W. J. v. d. MEULEN.

*** Met diepen weemoed werd heden ons Ouderhart getroffen door het zoo schielijk als onverwacht afsterven van onze zoo hartelijk geliefde oudste Dochter MINKE. — Onder eene meer ernstige ongesteldheid van slechts twee dagen bezweek zij heden middag twee uur in den jeugdigen leeftijd van bijna 21 jaren.

Wij zien met haar nu reeds het vijfde onzer Lievelingen, allen nog jeugdiger dan zij, ten grave dalen, maar biddend vertrouwen wij van Hem den bijstand, ook onder deze zware beproeving, die ons bij ieder zoo droevig verlies heeft geleerd te zwijgen — berusten en aanbidden.

Sneek, den 24 Februarij 1857.

S. TEN CATE Bz.
R. TEN CATE — NAPJUS.

*** Heden nacht omstreeks een ure overleed mijne dierbare Echtgenoote en onzer 8 Kinderen zorgdragende Moeder TJITSKE KORNELIS IEST, in den ouderdom van bijna 42 jaren, nadat zij den 23 Februarij jl. bevallen was van een Zoontje.

Oudega, den 25 Februarij 1857.

JAN I. DOUMA.

NB. Vrienden en Bekenden gelieven deze algemeene als bijzondere kennisgeving aan te merken.

*** Overleden den 24 Februarij 1857 KLAASKE WESTER, Weduwe J. VAN BERKUM, in den ouderdom van bijna 49 jaren, tot innige droefheid van hare 4 nagelaten Kinderen en verdere Bloedverwanten.

Algemeene bekendmaking.

Wartena, 25 Februarij 1857.

Uit aller naam,
J. VAN BERKUM.

*** Heden morgen overleed aan eene kortstondige maar hevige ziekte, na voorzien te zijn van de genademiddelen der R. C Kerk, onze veel geliefde Zoon en Broeder de WelEerwaarde Heer J. IJ. DE WINTER, R. C. Pastoor te Bakhuizen, in den ouderdom van ruim 36 jaren.

Bakhuizen, 25 Februarij 1857.

IJ. J. DE WINTER,
uit aller naam.

*** *Den 26 Februarij* 1857 overleed te DOCKUM, na eene langdurige sukkeling, in den ouderdom van zes en twintig jaren en ruim vier maanden, tot diepe droefheid zijner Betrekkingen, JAÇOBUS NICOLAAS TALMA, CANDIDAAT in de God-geleerdheid aan de Hoogeschool te GRONINGEN.

*** Mijne beminde Nicht RINSKE LIJCKLAMA à NIJEHOLT is heden tot mijne diepe droefheid in den jeugdigen leeftijd van 17 jaren overleden in het Old Burger-Weeshuis te *Leeuwarden*, welks Voogden en Voogdessen ik bij deze gaarne hulde en dank toebreng voor de zorg en liefde haar bewezen.

Bolsward, den 27 Februarij 1857.

R. LIJCKLAMA à NIJEHOLT.

, Heden morgen overleed onze geliefde Moeder TRIJNTJE RINZES RINSMA, Wed. MELLE GERBENS RINSMA, in den gezegenden ouderdom van 91 jaren.
Wirdum, den 27 Februarij 1857. R. M. RINSMA,
mede uit naam mijner Zusters.

LEEUWARDEN, 28 Februarij 1857. Overleden ons jongste Kind CORNELES JOHANNES, oud 10½ maand.
J. v. d. HORST.
G. J. v. d. HORST, geb. Vos.

, Heden overleed mijne hartelijk geliefde Echtgenoot JANTJE DRAISMA, in den ouderdom van 42 jaren. — Zij was mij eene getrouwe Gade en voor mijne vijf jeugdige Kinderen eene hartelijke en zorgvolle Moeder.
Franeker, 28 Februarij 1857.
Eenige kennisgeving aan Familie, Vrienden en Bekenden.

LIPPENHUIZEN, 1 Maart 1857. Heden eindigde door verval van krachten, het nuttig werkzaam leven, van mijn beminde Echtgenoot en mijner Kinderen tederhartigen Vader, FOKKE HANZES VAN DER SCHAAF, Mr Timmerman en Landbouwer alhier, in den ouderdom van 68 jaren en 10 maanden.
Eenige kennisgeving. ANTJE LUBBERTS EPPINGA.

BURGERLIJKE STAND.

Bij den Burgerlijken stand te *Leeuwarden* zijn van den 24 Februarij tot en met den 2 Maart 1857 aangegeven: 16 Geboren. 17 Overleden Gehuwd 2 paren.

VERBETERING. — De door het Gemeente-Bestuur van **Haskerland** geannonceerde **AANBESTEDING** zal *niet* plaats hebben op Woensdag den 4 Maart, gelijk in ons vorig nommer nog abusivelijk staat vermeld, maar (zie *Advertentie*) op **Woensdag** *den* **11** *Maart* 1857, zoo als ook reeds in de Courant van Dingsdag jl. was bekend gemaakt.

AANBESTEDING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN DE STAD SNEEK gedenken, bij inschrijving aan te besteden: **Het maken van een derde Locaal boven de Latijnsche School** te *Sneek*; waarvan het Bestek en de Voorwaarden ter inzage liggen in de Secretarie der Gemeente, alle werkdagen van 's morgens 9 tot 1 en 's namiddags van 2 tot 6 uren. — De briefjes van inschrijving behoorlijk geteekend en gesloten, moeten ter Secretarie worden ingeleverd den 10 Maart e. k., zullende ze den daaraanvolgenden dag des middags ten 12 uur worden geopend en het werk op dat tijdstip al dan niet worden gegund.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
WOUDA.
De Secretaris, HAGA.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER GEMEENTE SLOTEN zullen, op Maandag den 9 Maart 1857, des namiddags te 2 ure, ten Raadhuize dier Gemeente, in het openbaar, tegen gereed geld, verkoopen: Ongeveer 50 IJPEREN STAMBOOMEN en 40 perceelen KOPHOUT, zeer geschikt voor Wagen- en Mastenmakers, Wieldraaijers enz., gelegen aan het Bolwerk te Sloten.
Sloten, den 28 Februarij 1857.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
IJZERDA.
J. RUARDI, *Secret.*

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN WONSERADEEL convoceren, bij deze, de Floreenpligtigen van Burgwerd en van Wons, zoover de Zuider Floreen betreft, om te compareren op Zaturdag den 7 Maart 1857, des voormiddags elf uur, in de respective dorpskerken, ten einde ieder in den zijne te stemmen eenen VOLMAGT bij de Contributie van Wonseradeels Zuider Zeedijken, in plaats van de Heeren S. R. Miedema en H. D. Meer, beiden overleden.
Bolsward, den 24 Februarij 1857.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
T. MULIER.
De Secretaris,
J. BINKES.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN WONSERADEEL noodigen, bij deze, de ONDERWIJZERS van den 2den Rang, die genegen zijn te dingen naar de vacant wordende **Onderwijzers-Betrekking** te Arum, om zich tot dat einde franco met overlegging van de Acte van Rang, Getuigschriften van Praktikaal Onderwijs en Gedrag aan te melden ter Secretarie der gemeente Wonseradeel te Bolsward, vóór den 22 Maart e. k.

De voordeelen aan dezen Post verbonden bestaan in: Eene vrije Woning met Tuin, een jaarwedde van *f* 212 uit de Kerkebeurs te Arum, waarvoor den Onderwijzer mede de betrekking van Koster en Organist moet waarnemen; eene jaarwedde van *f* 63 uit de Gemeentekas, benevens de Schoolgelden van 140 à 160 leerlingen, die ieder 40 cents per vierendeel jaar betalen.

De dag van het vergelijkend Examen zal nader aan de goedgekeurde Sollicitanten worden bekend gemaakt.
Bolsward, den 28 Februarij 1857.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
T. MULIER.
De Secretaris, J. BINKES.

HET PLAATSELIJK BESTUUR VAN SMALLINGERLAND roept bij dezen op, ten verzoeke van Kerkvoogden der Hervormde Gemeente van Dragten, de Hervormde stemgeregtigde Floreenpligtigen van die plaats, om te vergaderen op het Gemeentehuis van Smallingerland, te Dragten, den 14 Maart e.k., des voormiddags om elf uur, ten einde te raadplegen en te besluiten omtrent een door Kerkvoogden voornoemd te doen voorstel, tot vinding van de noodige fondsen voor het tractement en eene te stichtene Pastorie voor eenen tweeden Predikant in de Hervormde Gemeente te Dragten.
Dragten, den 27 Februarij 1857.
Het Plaatselijk Bestuur voornoemd,
J. G. VAN BLOM, *L. B.*
De Secretaris,
F. S. REIDING.

AANBESTEDING.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN HASKERLAND zullen, op **Woensdag den 11 Maart 1857**, (en **niet** op Woensdag den 4 Maart 1857, zoo als vroeger is geannonceerd), 's middags 12 uur, in het Logement *het Tolhuis* te *Joure*, in het openbaar aanbesteden:

Het **wegruimen** der aanwezige- en het **bouwen** eener NIEUWE BRUG over het vaarwater te *Oudehaske*, in den Kunstweg van *Sloten* naar *Terbandsterschans*, met bijlevering van Materialen.

De Bestekken liggen ter lezing ter Secretarie van Haskerland te *Joure*, alsmede: te *Dragten*, *in de Ster*; te *Gorredijk* bij *F. van der Wal*; te *Heerenveen*, in *het Posthuis*; te *Harlingen*, *in het Heeren Logement*; te *Leeuwarden*, *in de Phoenix*; te *Lemmer*, *in de Wildeman*.

De aanwijzing in loco zal plaats hebben op den dag der aanbesteding, 's morgens precies ten 10 ure.
Joure, den 28 Februarij 1857.
Burgemeester en Wethouders voornoemd,
G. W. C. D. THOE SCHWARTZENBERG
EN HOHENLANSBERG.
De Secretaris, W. B. VAN DER VEEN.

GECOMMITTEERDEN der **witte- en blaauwe Bruggen** op het Vliet bij Leeuwarden roepen, bij deze, op **Eigenaren** der vastigheden, tot het onderhoud van bovengezegde Bruggen verpligt, om te compareren op Maandag den 9 Maart 1857, des namiddags ten vier ure, ten huize van R. J. Brouwer, Kastelein in het Schippershuis aldaar, ten einde, de voorstellen van Gecommitteerden aan te hooren over de punten welke door belanghebbenden op den 26 Januarij jl. zijn geopperd.

Zullende de afwezige Eigenaren gehouden worden in te stemmen of goed te keuren de besluiten door de tegenwoordige Eigenaren te nemen.
De Gecommitteerden voornoemd,
E. BONTJEMA.
H. MEETH.
P. WIJBRANDI.

OP den 10 Maart a. s., des namiddags ten een ure, zal door de Administratie der Gedetacheerde Escadrons van het 3de Regement Dragonders, in garnizoen te Leeuwarden, ten huize van den Kommanderenden Officier, worden overgegaan tot het aanbesteden der gedurende het Weide-Saizoen van het loopende jaar benoodigde WEIDE voor **Paarden** van genoemde Escadrons.

De Voorwaarden tot deze aanbesteding zullen van af heden bij den Kwartiermeester ter lezing liggen, van des morgens 11 tot na den middag 2 ure.
Leeuwarden, den 2 Maart 1857.
De Administratie voornoemd,
Ter Ordonnantie,
de 1e Luitenant Kwartiermeester,
G. E. AMIOT.

VEEBOELGOED. — De Notaris W. A. EVERTSZ te Oldeboorn zal, op Donderdag den 5 Maart 1857, voormiddags 10 ure, ten huize van T. S. Koopmans te Terkaple, bij gereed geld of ook op zes maanden crediet, tegen voldoende borgstelling, bij boelgoed verkoopen: 20 gezonde beste jonge kalve- melke- en vare KOEIJEN, benevens eenige SCHAPEN.

TEN overstaan van Mr. J. W. QUINTUS, Notaris te *Groningen*, zullen op Maandag den 9 Maart 1857, des avonds te 7 uur, ten huize van den Koffijhuishouder B. ten Have, aan de Groote Markt te *Groningen*, publiek worden verkocht:

1. Eene zeer neringrijke KOOPMANS-BEHUIZING, get. I, 247, staande oostzijde aan Der-Aa, bij de Vischbanken te *Groningen*, benevens een ruim PAKHUIS daarachter, uitkomende op de Laan; wordende door Mejufvrouw de Wed. G. ten Oever bewoond
2. Een geheel nieuw vertimmerd PAKHUIS met OPEN PLAATS en BOVENWONING met VRIJEN OPGANG, get. I, 245, staande mede oostzijde aan Der-Aa te *Groningen.*
3. Eene BEHUIZING, get. S, 63, staande zuidzijde aan het Zuiderdiep, op den hoek van het Ruiterstraatje te *Groningen*; wordende door E. A. Bolhuis in huur bewoond.
4. Eene VROUWEN ZITPLAATS in de Martini-Kerk te *Groningen*, get. no. 27

Om te aanvaarden op den 1 Mei 1857.

Te bezien Zaturdag bevorens en op den Verkoopdag, des namiddags van 2—5 uur, — perceel 1 op *Bewijzen van Toegang*, ten Kantore van den Notaris te bekomen, tegen betaling van 10 Cent, ten voordeele van de algemeene Armen der gemeente *Groningen.*

Voorts:

5. Het welbezeild, gekoperd en kopervast

SCHOONERSCHIP

genaamd ***GROOT ZEEWIJK***, uitgehaald in den jare 1854, groot 164 zeetonnen, gevoerd door den Scheepskapitein G. J. Homan, met COMPLETEN INVENTARIS, zooals hetzelve thans is liggende in de Binnenhaven te *Schiedam*, alwaar het dagelijks kan worden bezigtigd.

Informatiën bij de Heeren A. PRINS en COMP. te *Schiedam*, en ten Kantore van den Notaris.

BOERE-BOELGOED.

DE Notaris GOSLINGS te Harlingen zal, op Donderdag den 12 Maart 1857, des morgens 8 uur, ten sterfhuize van Wiebe Sjoerds Jorritsma onder Herbaijum op Ungabuurt, tegen gereede betaling, publiek verkoopen:

Een best en gezond BESLAG VEE, BOERENREEUW en GEREEDSCHAPPEN, met MEUBELEN, HUISGERAAD, enz., enz., bestaande uit: 36 **Hoorn beesten**, als: 24 kalve- en melke Koeijen, 3 kalve Rieren, 2 Hokkelingen, 5 vare Koeijen, 2 Stieren, 5 Paarden, 8 Schapen, 5 Lammeren, eene klamp Hooi en Stroo, een Kapwagen, een Kapchais, 3 Hooiwagens, 3 Aardkarren, 2 Ploegen, 4 Eiden, Bintladder, Karnmolen met toebehooren, 12 koperen Emmers, dito Aad, 8 dito Handketels, een Kaaspers, een Boot, Dorschrol, enz, enz.; eenige zijden Spek; voorts Bedden met toebehooren, Kabinetten, Secretaire, Pulpitum, Glazekast, Tafels, Stoelen, Koper, Tin, Glas, Porcelein, Aardewerk, Manslijfdragt, Goud en Zilver, en wat er verder te voorschijn zal worden gebragt. — Er zullen geene Kookdisschen of Hakblokken op- of bij de Hieminge worden toegelaten.

VEENVERKOOP.

MR. H. P. WICHERS, Notaris te *Leek*, gedenkt, ten verzoeke van Heeren PREDIKANT en KERKVOOGDEN van *Niebert* en de Erven wijlen J. W. BERGHUIS en anderen, op Donderdag den 12 Maart 1857, des namiddags te 1 uur, ten huize van den Kastelein Ipma, te *Niebert*, publiek te verkoopen: De KLIEN- of VEENGROND, zonder den Boven- of Ondergrond, van

1. 5 b. 09 r. 50 e. **Hooiland.**
2. 1 b. 75 r. 30 e. **Hooiland.**
3. 1 b 07 r. 30 e. **Hooiland.** Alles gelegen onder *Niebert*, aan het Dwarsdiep. — Zullende de perceelen in tijds door nos. worden aangewezen.

DE Notarissen VAN BLOM en ATTEMA zullen verkoopen:

Ongeveer 18 bunder vruchtbaar LAND, te Kortehemmen, aan den Weg en de Dreit, nevens en bij wijken, zeer geschikt om eene **Boerderij** aan te leggen. — Geveild in perceelen en staande op de zeer geringe som van *f* 5012.

De finale toewijzing is Donderdag 12 Maart, 's avonds 6 uur, in het Logement *de Feniks* te Dragten; zullende dan tevens worden **verhuurd** 4 stukken WEIDLAND, tusschen den Hoogeweg en Slingeweg.

VERKOOP VAN EENE GROFSMEDERIJ EN EENE WINKEL-HUIZINGE TE MAKKUM.

DE Notaris LEDEBOER te Bolsward zal, op Maandagen den 16 en 30 Maart 1857, telkens des namiddags ten 2 uur, in het Logement *de Zwaan* te Makkum, publiek verkoopen:

1. Eene hechte sterke HUIZINGE en florissante GROFSMEDERIJ, met **Stede en Grond** c. a., staande en gelegen aan de Appelmarkt en Waagsteeg te Makkum, letter B no. 138; bij den eigenaar P. A. de Vries in gebruik.
2. Eene uitmuntende WINKEL-HUIZINGE c. a., aldaar, naast het 1ste perceel, sectie A no. 1316; in huur bij W. S. Eekma.

Beide perceelen 12 Mei 1857 vrij te aanvaarden.

Boelgoed te Bakhuizen.

DE Notaris T. S. VAN DER LEIJ te Langweer gedenkt, op Dingsdag den 17 Maart 1857, des voordemiddags ten 10 uren, ten sterfhuize van den Wel-Eerwaarden Heer J. IJ. de Winter, in leven R. C. Pastoor te Bakhuizen, tegen gereede betaling te verkoopen:

Een nette INBOEDEL, hoofdzakelijk bestaande in: één mahoniehouten Chiffonnière, 1 Staartstuk-Klok, 3 mahoniehouten Tafels, eenige Stoelen, 1 Kagchel, 1 Lamp, 1 Mangel, Boekenkast, 4 Bedden met toebehooren, voorts Linnen, Porselein, Koper-, Tin-, IJzer-, Glas- en Aardewerk, en hetgeen ten dage van verkoop meer te voorschijn zal worden gebragt.

VERKOOPING EENER ZATHE EN LANDEN
onder den dorpe HOMMERTS.

DE Notaris A. W. NAUTA te IJlst zal, publiek bij strijk- en verhooggelden, aan de meestbiedenden presenteren te verkoopen:

Eene vruchtbare en welgelegene **ZATHE en LANDEN**, met hechte HUIZING, BUITHUIS, SCHUUR, VUURHOK, HORNLEGER en EESTER, benevens ⅓ in den WATERMOLEN, staande en gelegen te Osingahuizen aan de Wijmerts en den Grindweg onder den dorpe Hommerts, over het geheel groot volgens Kadaster 29 b. 11 r. en 80 el (ruim 79 pond.), waarvan 22 b. 15 r. en 10 el Binnen- en 6 b. 96 r. en 70 el Buitenland, allen om- en bij de Huizing gelegen; bij Theunis Klases Tjallinga en Vrouw als huurders bewoond en in gebruik tot St. Petri en Mei 1858, in de grondlasten aangeslagen naar een zuiver belastbaar inkomen van *f* 755 65 en bezwaard met fl. 23.00 dijksschatting, zulks met regt van zamenvoeging in 9 perceelen, volgens Verkoopboekjes, welke op aanvrage bij den Notaris zullen te bekomen zijn.

Wie gading maken komen op Dingsdag den 17 Maart a. s. bij de beschrijving, ten huize van Sevensma, Kastelein in de Stads Herberg te Sneek, en op Woensdag den 1 April a. s, bij de finale toewijzing, ten huize van Eelke A. de Jong Kastelein te Hommerts, telkens des namiddags ten 2 uren.

Boelgoed te Kolderwolde.

DE Notaris G. ZANDSTRA te Balk zal, op Donderdag den 19 Maart 1857, des voormiddags 9 uur, ten huize van *Bouwe J. Hoogland* te Kolderwolde, publiek bij boelgoed, de posten boven de *f* 20 *tegen voldoende borgstelling* op 6 maanden crediet, en de overige tegen contante betaling, presenteren te verkoopen

Een best en gezond BESLAG VEE, bestaande in: 18 stuks melke- en kalve Koeijen, 2 guste Rieren, 9 Hoklingen, 1 Bul, 1 roodschimmelbles vool Merriepaard en 1 driejarig bruin Merriepaard; voorts 1 zoo goed als nieuwe Kapwagen, 1 nieuwe Bolderwagen met ijzeren beslag, eenige houten Aden en wat ter verkoop meer zal worden aangeboden.

Voorloopig wordt bekend gemaakt, dat het **BOEREN-BOELGOED** ten huize van de Weduwe S. K. DE JONG, op *Lekkerterp* onder Haskerdijken zal plaats hebben op **Donderdag den 9 April 1857.**

De Notaris H. B. KLAASESZ te Ternaard zal, op Zaturdag den 7 Maart 1857, des namiddags ten 5 uur, in de Herberg te Wierum, ter finale verkoop veilen:

De VASTIGHEDEN, behoorende aan de Wed. en Erven Tjepke Wijbrens Pautsma; bij Billetten omschreven; waarop geboden is: het 1ste perceel *f* 1160, het 2de perceel *f* 1020, het 3de perceel *f* 1044, het 4de perceel *f* 490.

FINALE VERKOOP — ZATHE ONDER TEROELE.

De Notaris JORRITSMA te Sneek zal publiek verkoopen:

a. Eene zeer vruchtbare en uitmuntende **ZATHE** en **LANDEN**, gelegen aan den Oostkant van- en nabij den Straatweg van Sneek naar de Lemmer onder Teroele; bewoond door de eigenares Reinskje W. Hettinga, groot volgens Kadaster buiten de Opvaart circa 25$\frac{4}{10}$ bunders (69 pond.), alles zeer geschikt in eene kavel aan-, om- en bij het Huis en de Hieminge liggende, het Land voortreffelijk vruchtdragend en goed ingepolderd, de laatste jaren rijkelijk met goede aarde bereden, belast met slechts 12 floreen 24 stuiv. en in het middel der grondbelasting over dit jaar aangeslagen tot ruim *f* 80. De Huizinge c. a. is in eenen goeden staat, de Watermolen, welke met de Hekken etc. op taxatie moet worden overgenomen, is geheel nieuw en heeft thans jaarlijks een inkomen af *f* 63.10 maalgeld van anderen.

Te veilen in één perceel; staande thans per 36½ vk. r. kad. maat op *f* 410.75, geheel makende *f* 28,341.75, en

b. De HELFT van een stuk vruchtbaar LAND, groot volgens Kadaster 3 bunder 29 roede 20 el, waarvan de wederhelft behoort aan Johs. A. Osinga, gelegen nabij de Huizinge; staande thans per 36½ vk. r. kad. maat op *f* 401, voor dit deel makende *f* 1804.50.

De kooper heeft de keus der twee volgende manieren van betaling:

a. 12 Mei a. s. ½, 12 Aug. ¼ en 12 Nov. ¼, of

b. 12 Aug. a. s. ¼ en 12 Nov. ¾;

moetende hij zich dienaangaande bij de finale toewijzing verklaren, rente 5 % van af 12 Mei dezes jaars.

De aanvaarding der Landen dadelijk en der Huizinge c. a. 12 Mei a. s.

Wie gading maakt kome Dingsdag 17 Maart (in plaats van 10 Maart a. s.), des namiddags 2 uur, ten huize van de Wed. H. W. Nijdam te Sneek, ter finale adjudicatie.

Voorloopig Berigt.

Men is voornemens, na bekomene regterlijke autorisatie, zoo spoedig mogelijk, in het openbaar te verkoopen: De **ZATHE** en **LANDEN** c. a. bij Johs. Attes Wigglama in gebruik, gelegen onder Vrouwen-Parochie en St. Anna-Parochie, om dadelijk te worden aanvaard.

Voorloopig Berigt.

Het **BOELGOED** op de Zathen, in gebruik bij W. G. KONING, onder *St. Jacobi-Parochie*, is men voornemens te houden op **Donderdag 2 April e. k.**

VERKOOP VAN NIEUWE PLANKEN EN 4 EIKEN BALKEN.

R. BLOEMBERGEN SANTEE te Leeuwarden zal, op Vrijdag den 6 Maart 1857, des voordemiddags 10 uur, bij R. Niemendal aldaar, verkoopen: Eene partij NIEUWE PLANKEN, van differente lengte, dikte en breedte, ACHTERPLANKEN en SCHALEN, zoomede 4 EIKEN BALKEN.

BOELGOED.

L. HARMENZON, Deurwaarder te Leeuwarden, zal, op Woensdag 4 Maart 1857, voor den middag te 9½ uur, in de Groote Zaal van G. A. de Koe, in het Zaailand aldaar, verkoopen, de ten diens huize ter verkoop aangebragte MEUBELEN en HUISGERADEN, waaronder:

2 Mahonijhouten Secretaires, dito Commode met opslaand Buffet, dito Spiegel-Tafeltje, dito Tafelstoel, 2 eikenhouten Kabinetten, dito Secretaire, dito Lessenaar, 2 dito Ledikanten, mahonij- en ijpenhouten Stoelen met zwarte Zittingen, Tafels, Spiegels, 1 Speelklok, Tapijten, 7 Bedden met toebehooren, 2 Kookkagchels, 2 Mangels, fraaije Kinderwagen, Koper-, IJzer-, Glas- en Aardewerk, en hetgeen meer zal worden aangeboden.

Heden namiddag van 2 tot 5 uur te bezigtigen.

Bij **geslotene briefjes TE HUUR** voor den tijd van 5 aaneenvolgende jaren, van 1857—1862: Eene **ZATHE** en **LANDEN**, met HUIZINGE en **Schure**, WATERMOLEN c. a., staande en gelegen in het Laagland onder Grouw, *Klein Mellema* genaamd, bekend ten Kadaster voor eene grootte van 29 bunder 39 roede 70 el; bij K. S. de Jong en Vrouw in gebruik; liggende de verhurings-voorwaarden ter lezing ten Kantore van den Notaris P. BOLTJES te Grouw, alwaar de briefjes franco moeten worden ingeleverd vóór of op den 5 Maart 1857.

Bij geslotene briefjes te huur,

VOOR 5 JAREN, IN TE GAAN PETRI, MEI EN JACOBI 1857:

Eene vruchtbare **ZATHE** en **LANDEN**, met HUIZINGE en SCHURE c. a., staande en gelegen te Kortezwaag, groot aan Bouw- en Weidlanden ruim 24 bunder en aan Hooilanden p. m. 18 bunder; thans in gebruik bij Kornelis F. Eringa.

De Voorwaarden liggen ter lezing in de Logementen van F. VAN DER WAL te Gorredijk, en L. BOUMA te Beetsterzwaag, terwijl de briefjes franco moeten worden ingeleverd vóór den 15 Maart e. k. ten Kantore van T. KOOPMANS te Beetsterzwaag.

Een INTREK en KEUKEN met veel gerijfelijkheden en een **vrijen Opgang TE HUUR**, dadelijk of op den 12 Mei e. k. te aanvaarden, bij F. S. DIJKSTRA, in den Gouden Bal te Leeuwarden.

Uit de hand te koop:

Eene KOOPMANS-HUIZINGE, waarin sedert dertig jaren eene **Kruideniers-affaire** is uitgeoefend, staande op de *Korenmarkt* te *Dockum*, in eigendom behoorende aan de Erven T. Joustra aldaar, voorzien van: een ruim Voorhuis, drie Kamers, Kelder, Keuken, Zolders, Binnen- en Achterplaats, Pomp, Regenwatersbak, **Tuin**, **Bleek** en verdere gerijfelijkheden.

Informatien bij bovengenoemde eigenaars.

NB. Des verkiezende kan **twee-derde** der koopsom als 1ste Hypotheek onder het verkochte verblijven.

Beste Terpaarde te koop

onder Jellum; zeer geschikt tot vervoer. Te bevragen bij BROER SITENGA, bij het Weidumerhout onder Weidum en bij LIEUWE ZONDERVAN onder Leeuwarden.

LANDBOUWERS, welke BESTE AARDE wenschen **te koopen**, van een stuk land, gelegen aan de Sneeker Trekvaart onder Jellum, gelieven zich te vervoegen bij M. TJEPKEMA, Gem.-Ontv. te Weidum.

AANBESTEDING

van het **bouwen** eener geheele NIEUWE HUIZINGE, met BAKKERIJ en SCHUUR, benevens het **verbouwen** van een OUD HUIS te Nieuwebildtzijl, onder Hallum, alles met bijlevering der vereischte Materialen; waarvan Teekening en Bestek van af den 4 Maart voor de gegadigden ter inzage zullen leggen in de Herberg te Nieuwebildtzijl. Aanwijzing van dit werk op den 10 Maart e. k. door J. G. Rolsma, Architekt te Hallum, terwijl de briefjes franco en gesloten moeten worden ingeleverd, uiterlijk op den 12 Maart 1857, bij SJOERD v. d. WOUDE, aldaar.

OPROEPING.

De Crediteuren in den boedel van wl. D. RADSMA en Vrouw, Uurwerkmaker te Sneek, worden bij deze opgeroepen *op Woensdag den 4 Maart a. s. voormiddags 11 uur*, bij P. W. TERPSTRA, in het Roodhart te Sneek, ten einde alsdan te ontvangen hunne pretentien voor zoo verre die kunnen worden betaald.

Die iets te vorderen heeft van- of verschuldigd is aan de Nalatenschap van wijlen den WelEerwaarden Heer J. IJ. DE WINTER, in leven R. C. Pastoor te Bakhuizen, gelieve daarvan aangave en betaling te doen ten sterfhuize, vóór of op den 17 Maart e. k.

A. VAN ASSEN,

bij de Koornbeurs te Leeuwarden,

GEWONE VOORJAARS-OPRUIMING.

Van af Maandag den 9 tot en met Donderdag den 12 Maart e. k. zullen alle de van vorige saizoens overgeblevene ZIJDEN STOFFEN, KLEEDJES, MANTILLES, DOEKEN, BRODERIES, LAKENS, BUHSKINS, VESTEN, benevens onderscheidene diverse LAPPEN worden **opgeruimd.**

H. A. DE BOER

heeft de eer te berigten, dat hij zijne AFFAIRE IN **MANUFACTUREN** en **MODES**, op den Wirdumerdijk lett. D no. 124*a* alhier heeft **geopend**, en bij ruim voorzien is van alles wat tot genoemd vak behoort; terwijl hij de vrijheid neemt, zijne **Affaire** minzaam aan te bevelen.

Leeuwarden, den 27 Februarij 1857.

De Ondergeteekende berigt, dat de **ORDINAIRE-**, **BAAIJ-** en **KRULTABAK** 2½ Cent per 5 Ons is **opgeslagen.**

Leeuwarden, 28 Februarij 1857. G. O. GORTER.

TABAK.

De Ondergeteekende berigt door dezen aan zijne geëerde Begunstigers, dat hij zijne TABAK 2½ *Cents* per 5 *Ons* heeft **opgeslagen.**

Gorredijk, den 26 Februarij 1857. T. W. OSINGA Sz.

BLOEDMEST

der PATENT NITRO-PHOSPHATE COMPANY te *Londen*.

Deze **KUNSTMEST**, het meest met de dierlijke bemesting overeenkomende, eene voortdurende vruchtbaarheid bevorderende en geschikt zoo voor *Gras-*, *als Tuin-* en *Bouwland*, is eene *drooge* specie, verpakt in Balen van 100 Ned. pond. Bestellingen op levering in het voorjaar kunnen worden ingezonden aan J. DE VRIES te Bolsward, Agent in de provincie Friesland.

De Schoenmakers in de gemeente Oostdongeradeel hebben gezamenlijk besloten de prijzen van hunne SCHOENEN en LAARZEN enz. met twintig percent te **verhoogen.**

VERHUISD. De Ondergeteekende berigt door deze, dat hij **VERHUISD** is van het Heerenwaltje naar de **Kleine Hoogstraat**, waar hij zijne Werkplaats heeft lett. G no. 80 en Woonhuis G no. 124. Hij beveelt zich verder bij zijne geëerde Begunstigers aan.

Leeuwarden, Maart 1857. J. VAN DRUTEN,

Huis- en Decoratie-Schilder.

RUNDERHAZEN

te bekomen à 75 Cents per Ned. ℔ bij den Vleeschhouwer J. DE VRIES, in de Dubbelde Pijp te Leeuwarden.

De Heer M. H. G. te 's Bosch, heeft den Heer SCHEEFHALS een Attest gegeven van de goede uitwerking die de **REVALENTA** op hem gehad heeft en aanbevolen daaraan publiciteit te geven. Hij heeft lang aan Maagkramp geleden en de pijnen deden hem vermageren en vergaan als sneeuw voor de zon. Twee bussen **REVALENTA** van twee Gulden hebben hem geheel genezen; hij gevoelt geene pijnen meer en kan alle spijzen verdragen; gaat echter nog voort het voor hem zoo heilzame meel te gebruiken, waardoor hij zijne maag te meer denkt te versterken.

MAAGKRAMP, zuur, maagpijn, opgezetheid, hartwater, verstoppingen, diarrhaea, gal- en zenuwziekten en eene menigte andere ongesteldheden, die door slechte spijsvertering ontstaan, worden door **DU BARRY'S REVALENTA** in den grond genezen, daar zij de natuurlijke werking der ontstemde organen herstelt. Het is een voedingsmiddel, dat ontbijt, tusschenuurtje, middagmaal en avondeten vervangt, naar verkiezing van den gebruiker en dikwijls goedkooper is dan andere spijzen. Men bereidt het op verschillende wijzen.

Amsterdam, Verkoophuis; Assen, H. P. A. v. Gorcum; Bolsward, S. S. Oosterbaan en S. R. Dijkstra; Dedemsvaart, H. L. v. d. Vecht; Dokkum, A. Schaafsma; Franeker, Wed. K. Drager; Gorredijk, S. G. Zwart; Harderwijk, Wed. Tijgoff; Harlingen P. L. Mirande Pz. en J. S. van Dijk; Hindeloopen, D. de Jong; Heerenveen, J. Overdiep; Kollum, C. Nibot; Leeuwarden, J. H. van Haagen en A. van Wamel; Makkum, J. B. de Boer; Sneek, P. T. Potma, en in de bekende Dépôts in de andere Steden.

STOOMVAART

VAN

HARLINGEN op HULL.

Het Nederlandsch IJzeren STOOMSCHIP *MINISTER THORBECKE*, Kapt. NEPPERUS, vertrekt van **HARLINGEN** naar **HULL** op aanstaanden **Zaturdag** den 7 Maart.

Adres voor Passagiers, Goederen en Vee bij I. & S. WIARDA.

Harlingen, den 2 Maart 1857.

J. D. LEERLING te Stiens verlangt TIMMERKNECHTEN.

Acht TIMMERKNECHTEN, het **timmeren** en **metselen** geheel, of ten deele hun werk verstaande, kunnen dadelijk werk bekomen bij ALBERT L. KOOL te Makkum.

Zes TIMMER- en METSELAARSKNECHTEN kunnen dadelijk werk bekomen bij J. R. BOORSMA te Weidum.

Vier SCHRIJNWERKERSKNECHTEN kunnen dadelijk geplaatst en vast werk bekomen bij A. H. FISCHER te Sneek.

Vier TIMMER- en METSELAARSKNECHTEN kunnen dadelijk werk bekomen bij H. H. HOFMAN te Oppenhuizen.

T. P. VENSTRA te Dronrijp verlangt direct 3 of 4 bekwame TIMMER- en METSELAARS-KNECHTEN.

Een VERWERSKNECHT, zijn werk verstaande, kan dadelijk werk bekomen bij JOHs. VAN DER GEEST te Dronrijp. Brieven franco.

Twee SCHOENMAKERSKNECHTEN, hun werk verstaande, kunnen vast werk bekomen. Vervoege zich in persoon of franco brieven bij T. GRABAL te Sneek.

Er wordt gevraagd

in het **Badhuis** te Nes op Ameland: 1°. om op den 12 Mei e. k. in dienst te treden, een EERSTE BEDIENDE, gehuwd, doch bij voorkeur zonder kinderen, vlug en bij der hand, het bedienen enz. verstaande, en eene behoorlijke hand schrijvende. Die vroeger in eene soortgelijke betrekking werkzaam geweest zijn en bewijzen van geschiktheid, goed gedrag en eerlijkheid kunnen produceren, zullen het eerst in aanmerking komen; en

2°. Eene KEUKENMEID, gedurende het aanstaande badsaizoen, mede voorzien van de noodige bewijzen van bekwaamheid, goed gedrag en eerlijkheid.

Gegadigden gelieven zich per brief aan te melden vóór den 16 dezer bij den Heer Mr. P. HERINGA CATS, op de Nieuwestad te Leeuwarden, bij wien tevens de noodige informatien te bekomen zijn.

Tegen Maart of April e. k. verlangt men in eenen **Manufactuurwinkel** eenen BEDIENDE en eene JUFFER, welke met het vak bekend en van goede getuigschriften voorzien zijn. Adres franco onder letter M. bij den Boekh. M. SMIT te Groningen.

Door T. S. FEENSTRA, te Sneek, is uitgegeven:

DE BIJBELSCHE GESCHIEDENIS,

met leeringen, nuttig voor verstand en hart. Een leer- en leesboek ten dienste van het opkomend geslacht. Naar de **56ste** Hoogd. uitgave van Dr. A. L. RAUSCHENBUSCH, vrij bewerkt door J. KRULL, Predikant te Oppenhuizen. Eerste stuk. Het Oude Verbond. 168 pag. Prijs 50 Cts.

Dit werkje is zeer geschikt ten gebruike op Catechisatien en Scholen en wordt daartoe in de aandacht van HH. Predikanten en Onderwijzers aanbevolen.

TER LEEUWARDER COURANT-DRUKKERIJ VAN DE WED. KOUMANS SMEDING.

's GRAVENHAGE, 26 Februarij.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

In de zitting van heden zijn ingekomen de navolgende wets-ontwerpen, als:

een tot goedkeuring van het tractaat van vriendschap, handel en scheepvaart, gesloten met de Dominicaansche republiek, en

een tot afstand aan de dijksdirectie van den vrijen polder van St. Maartensdijk van grond uit het kroondomein; elk van eene memorie van toelichting voorzien, welke voordragten naar de afdeelingen tot onderzoek zijn gezonden.

Voorts zijn ingekomen:

van wege den minister van binnenlandsche zaken de inlichtingen, gevraagd door de Kamer op het adres van H. F. J. Rup, heel- en vroedmeester te 's Gravenhage, betreffende het bekomen van een doctorsgraad;

van wege den minister van kolonien een exemplaar van no. 74 en 75 van het *Staatsblad* van Nederlandsch Indië waarin zijn opgenomen:

het reglement op de drukwerken in Nederlandsch Indië, en

de bepalingen tot verzekering der regelmatige werking van het reglement op de drukwerken in Nederlandsch Indië, — verklarende de minister, in de ten geleide strekkende missive, dat, alhoewel gaarne bereid, ten opzigte van de bedoelde verordening, al die inlichtingen te geven, welke art. 89 der grondwet toelaat, hij zich echter, om redenen aan de belangen van 's lands dienst ontleend, verpligt acht zich te verschoonen van de mededeeling van andere ter zake betrekkelijke bescheiden.

Die missive, met de daarbij behoorende exemplaren van het *Staatsblad* van Nederlandsch Indië, zijn tot onderzoek gesteld in handen eener commissie, bestaande uit de heeren: Thorbecke, Mackay, Meeussen, de Brauw en Wintgens.

Aan de Kamer is medegedeeld, dat de afdeelingen tot hare rapporteurs voor het wets-ontwerp betreffende de regterlijke organisatie hebben verkozen de heeren: Gevers Deijnoot, Godefroi, Strens, Dullert en Sander.

De Kamer heeft zonder beraadslaging aangenomen:

a. de wets-ontwerpen tot naturalisatie van A. Carapiet, te Japara, M. Paulino en F. A. van Laer, te Soerabaija, J. I. Heine, te Majong, en A. Fraser, te Batavia;

b. de conclusie van het in eene vorige vergadering uitgebragt rapport der commissie tot onderzoek van het verslag van het beheer en den staat der kolonien over 1854, wat de West-Indiën en de Kust van Guinea betreft, strekkende die conclusie om van het verslag een afschrift aan den minister van kolonien te verzenden.

De conclusie van het in eene vroegere vergadering uitgebragt rapport der commissie van onderzoek der aan de Kamer medegedeelde overeenkomst, den 27sten Mei 1856 tusschen Nederland en Hanover gesloten tot wering van den sluikhandel aan de grenzen der beide rijken, welke conclusie strekte om van het rapport een afschrift aan den minister van buitenlandsche zaken te zenden, is mede in deze zitting behandeld. Nadat de heer van der Linden eenige beschouwingen over dit onderwerp voorgedragen had, die door den minister van buitenlandsche zaken beantwoord werden, heeft de Kamer zich zonder hoofdelijke stemming vereenigd met het voorstel van den heer van der Linden, om de beraadslagingen af te breken en gelegenheid te geven aan de commissie, die bij monde van den heer van Nispen van Sevenaer zich daartoe bereid had verklaard, de zaak in nadere overweging te nemen.

ONTWERP VAN WET OP HET LAGER ONDERWIJS.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat art. 194 der grondwet voorschrijft, dat de inrigting van het openbaar onderwijs, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, door de wet wordt geregeld; dat er overal in het Rijk van overheidswege voldoend openbaar lager onderwijs wordt gegeven, en dat het geven van onderwijs vrij is, behoudens het toezigt der overheid, en bovendien, voor zoo veel het middelbaar en lager onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid des onderwijzers; het een en ander door de wet te regelen;

dat het noodzakelijk is, in afwachting der regeling van het middelbaar en hooger onderwijs, aan die bepalingen, voor zoo veel het lager onderwijs betreft, gevolg te geven;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

TITEL I.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 1. Het lager onderwijs omvat het: lezen, schrijven, rekenen, benevens de beginselen der nederlandsche taal, der geschiedenis, der aardrijkskunde, der kennis van de natuur der wiskunde en der vormleer.

Art. 2. Het lager onderwijs wordt onderscheiden in openbaar en in bijzonder onderwijs.

Openbaar onderwijs is hetgeen gegeven wordt van wege de gemeenten, de provincien en het rijk, gezamenlijk of afzonderlijk; het overige is bijzonder onderwijs.

Art. 3. Het lager onderwijs wordt gegeven aan kinderen van verschillende huisgezinnen gezamenlijk, of aan kinderen van één gezin afzonderlijk. Het eerste is school-, het laatste huisonderwijs.

Art. 4. Geen schoolonderwijs wordt gegeven in localen, die door de plaatselijke schoolcommissie verklaard zijn voor de gezondheid schadelijk te wezen, of van onvoldoende ruimte voor het aantal schoolgaande kinderen.

Indien in de uitspraak der plaatselijke schoolcommissie niet wordt berust, beslissen Gedeputeerde Staten.

Het komen in hooger, beroep zoo van de uitspraak der plaatselijke schoolcommissie als van die van Gedeputeerde Staten, geschiedt binnen veertien dagen.

In afwachting der eindbeslissing kan het onderwijs in het afgekeurde locaal worden voortgezet.

Art. 5. Het schoolonderwijs wordt gegeven door hoofd- en hulponderwijzers, hoofd- en hulponderwijzeressen, en kweekelingen, zoo mannelijke als vrouwelijke.

Kweekelingen zijn zij, die, den ouderdom nog niet bereikt hebbende waarop zij tot het examen als hulponderwijzer of als hulponderwijzeres kunnen worden toegelaten, de onderwijzers en onderwijzeressen bij hun schoolonderwijs behulpzaam zijn.

Dien ouderdom bereikt hebbende, mogen zij als kweekelingen werkzaam blijven gedurende den tijd, die nog verloopen moet alvorens zij tot het examen kunnen worden toegelaten.

Indien kweekelingen het examen vermeld in het 2de en 3de lid met ongunstig gevolg hebben afgelegd, of om redenen, ter beoordeeling van Gedeputeerde Staten, verhinderd zijn geweest, examen af te leggen, kunnen zij nog tot aan het eerstvolgend examen als kweekelingen werkzaam blijven.

Art. 6. Niemand mag lager onderwijs geven, die niet in het bezit is der bij deze wet gevorderde bewijzen van bekwaamheid en zedelijkheid.

Vreemdelingen behoeven bovendien Onze vergunning.

Art. 7. De bepalingen van het voorgaand artikel zijn niet toepasselijk op hen, die tot het gezin behooren van de ouders of voogden der kinderen, aan wie zij onderwijs geven, noch op de kweekelingen bij de scholen.

Art. 8. Die lager onderwijs geeft, zonder daartoe bevoegd te zijn of in strijd met het bepaalde bij art. 4, wordt voor de eerste maal gestraft met eene boete van vijf-en-twintig tot vijftig gulden, voor de tweede maal met eene boete van vijftig tot honderd en gevangenisstraf van acht tot veertien dagen, te zamen of afzonderlijk, en vervolgens telkens met gevangenisstraf van eene maand tot een jaar.

Op hem, die buiten de grenzen zijner bevoegdheid lager onderwijs geeft, is de helft dezer straffen van toepassing.

Art. 9. Bij elke veroordeeling tot boete wordt tevens door den regter bepaald, dat de veroordeelde, indien hij niet binnen ééne maand, na daartoe bij deurwaarders-exploit te zijn aangemaand, aan het vonnis heeft voldaan, door gevangenzetting daartoe zal worden genoodzaakt.

De duur dezer gevangenzetting wordt door den regter bepaald tot verhaal eener boete van vijf-en-twintig gulden op drie, van vijftig gulden op zeven, en van honderd gulden op veertien dagen.

De geheele voldoening aan het vonnis ontslaat van het verder ondergaan der gevangenzetting.

Art. 10. Buiten de gevallen, in deze wet vermeld, vervalt de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs voor hem, die bij eindvonnis is veroordeeld:

a. wegens misdaad;

b. wegens diefstal, opligting, misbruik van vertrouwen of aantasting der zeden

Art. 11. Die de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs verloren heeft kan haar niet terug krijgen.

In de gevallen, bedoeld bij art. 20, 5de lid, en art. 36 kan zij door Ons worden teruggegeven.

Art. 12. Ter opleiding van onderwijzers is er van rijkswege minstens ééne kweekschool, en wordt bovendien jaarlijks eene som in de begrooting der staatsuitgaven voorgedragen.

Art. 13. De bepalingen dezer wet omtrent de onderwijzers zijn insgelijks op de onderwijzeressen van toepassing, voor zoo verre zij voor deze geene uitzonderingen behelst.

Art. 14. Van elk besluit, krachtens deze wet door Gedeputeerde Staten genomen, kan bij Ons voorziening worden gevraagd.

TITEL II.

VAN HET OPENBAAR ONDERWIJS.

§ 1. *Van de scholen*

Art. 15. In elke gemeente wordt lager onderwijs, naar den omvang van art. 1, gegeven in een voor de bevolking en de behoefte voldoend getal scholen, toegankelijk voor alle kinderen, zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid.

Met inachtneming van art. 121 der wet van den 29 Junij 1851 (*Staatsblad* no. 85) kunnen twee of meer naburige gemeenten zich vereenigen tot het oprigten en in stand houden van gemeenschappelijke scholen.

Art. 16. De gemeente-raad bepaalt het getal der scholen. Zijn besluit wordt aan Gedeputeerde Staten medegedeeld.

Zoo Gedeputeerde Staten het getal onvoldoende achten, bevelen zij vermeerdering.

Indien het Ons onvoldoende voorkomt, kan vermeerdering door Ons worden bevolen.

§ 2. *Van de onderwijzers.*

Art. 17. Wanneer het getal der leerlingen op eene school meer dan zeventig bedraagt wordt de hoofdonderwijzer bijgestaan door een kweekeling, meer dan honderd door een hulponderwijzer, meer dan honderd vijftig door een hulponderwijzer en een kweekeling. Boven dit getal wordt hij telkens voor vijftig leerlingen door een kweekeling, en voor honderd leerlingen door een hulponderwijzer bijgestaan.

Deze kweekelingen moeten zijn ten genoegen van den district-schoolopziener.

Art. 18. Aan elken hoofdonderwijzer wordt, behalve vrije woning, zoo mogelijk met een tuin, eene jaarwedde toegelegd.

Ingeval hem geene vrije woning kan verschaft worden, ontvangt hij eene billijke vergoeding voor huishuur.

Bij verschil tusschen den gemeente-raad en den onderwijzer omtrent het bedrag dier vergoeding, beslissen Gedeputeerde Staten.

Ten behoeve van elken kweekeling, bedoeld in het voorgaand artikel, wordt den hoofdonderwijzer eene jaarlijksche toelage verleend.

Aan elken hulponderwijzer wordt eene jaarwedde toegelegd.

De jaarwedden en toelagen worden door den gemeente-raad onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten bepaald.

Voor een hoofdonderwijzer is het bedrag der jaarwedde ten minste *f* 400; voor een hulponderwijzer ten minste *f* 200. Het bedrag der toelage is ten minste *f* 25

Art. 19. Om als hoofd- of hulponderwijzer benoemd te kunnen worden, wordt vereischt het bezit:

a. eener acte van bekwaamheid;

b. van een getuigschrift van goed zedelijk gedrag, afgegeven door het bestuur der gemeente of gemeenten, waar de bezitter gedurende de twee laatste jaren heeft gewoond.

Art. 20. De hoofd- en hulponderwijzers worden benoemd door den gemeenteraad uit eene voordragt van drie personen, opgemaakt door burgemeester en wethouders, in overleg, wat de hoofdonderwijzers betreft met den districts-schoolopziener, en wat de hulponderwijzers aangaat met den hoofdonderwijzer. Bij verschil van gevoelen tusschen burgemeester en wethouders en den schoolopziener of den hoofdonderwijzer beslissen de Gedeputeerde Staten.

De hoofd- en hulponderwijzers worden geschorst en ontslagen door den gemeenteraad, doch niet dan na goedkeuring van Gedeputeerde Staten, die vooraf den districts-schoolopziener hooren. Ontslag op eigen verzoek geschiedt zonder die goedkeuring.

Is schorsing of ontslag, naar inzien der plaatselijke schoolcommissie of van den schoolopziener, noodig en de gemeente-raad nalatig of weigerachtig daartoe over te gaan, dan kan dit door Gedeputeerde Staten geschieden.

Schorsing geschiedt met behoud of met verlies van bezoldiging gedurende het buiten dienst blijven.

Ontslag ter zake van een ergerlijk levensgedrag heeft het verlies der bevoegdheid tot het geven van onderwijs ten gevolge.

Het benoemen en ontslaan van kweekelingen geschiedt door den hoofdonderwijzer.

Art. 21. Het schoolonderwijs wordt, onder het aanleeren van gepaste en nuttige kundigheden, dienstbaar gemaakt aan de ontwikkeling van de verstandelijke vermogens der kinderen en aan hunne opleiding tot alle christelijke en maatschappelijke deugden.

De onderwijzer onthoudt zich van iets te leeren, te doen of toe te laten, wat strijdig is met den eerbied, verschuldigd aan de godsdienstige begrippen van andersdenkenden. Hij prent aan de kinderen dien eerbied in en wekt hen op tot onderlinge liefde en verdraagzaamheid.

Het geven van onderwijs in de godsdienst wordt overgelaten aan de kerkgenootschappen. Hiertoe zijn de schoollocalen buiten de schooluren voor de leerlingen der school beschikbaar.

Waar de kinderen van het bezoeken der openbare school, uithoofde van godsdienstige bezwaren der ouders, worden teruggehouden, en deze bezwaren, na een zorgvuldig onderzoek, niet kunnen worden uit den weg geruimd, wordt, indien hieraan kan te gemoet gekomen worden door de oprigting van eene bijzondere school, tot het oprigten en onderhouden van zoodanige school, des gevorderd, hulp verleend door middel van een rijks-subsidie. Het verleenen van zoodanige subsidie geschiedt door de wet.

Art. 22. De hoofd- en hulponderwijzers bekleeden geene ambten of bedieningen dan onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, die vooraf burgemeester en wethouders, en, in gemeenten van 4000 zielen en daarboven, de plaatselijke schoolcommissie, in de overige gemeenten den districts-schoolopziener hooren. Noch zij, noch hunne huisgenooten drijven handel of oefenen beroepen of neringen uit.

Art. 23. Aan hoofd- en hulponderwijzers, door ouderdom, ziels- of ligchaamsgebreken ongeschikt hunne betrekking verder waar te nemen, wordt in de volgende gevallen en onder de daarbij gestelde voorwaarden, pensioen ten laste van den Staat verleend.

Art. 24. Aanspraak op pensioen wordt verkregen op bereikten vijf-en-zestigjarigen leeftijd, na ten minste tienjarigen diensttijd.

Evenwel kan op vroegeren leeftijd pensioen worden toegekend aan hem, die, na tienjarigen diensttijd, uit hoofde van ziels- of ligchaamsgebreken voor de waarneming zijner betrekking ongeschikt is.

Die ongeschiktheid wordt aangenomen op de verklaring van den districts-schoolopziener en op die van Gedeputeerde Staten. Bij de berekening van het pensioen komen alleen in aanmerking diensten, onder deze wet als hoofd- of hulponderwijzer, en, vóór dien tijd, als onderwijzer aan eene openbare school, ten behoeve van het lager onderwijs bewezen.

Voor hem, die niet eervol wordt ontslagen, gaat aanspraak op pensioen verloren.

Art. 25. Het pensioen beloopt voor elk jaar dienst een zestigste deel van de jaarwedde, die over de laatste twaalf maanden, het eervol ontslag vooraf gaan, heeft gediend tot grondslag van de betaling der bijdrage, bij art. 26 bepaald, doch mag nimmer het twee derde gedeelte dier jaarwedde te boven gaan.

Art. 26. Als bijdrage voor pensioen wordt door de hoofd- en hulponderwijzers, te rekenen van het tijdstip waarop deze wet in werking treedt, jaarlijks betaald twee ten honderd van de jaarwedde aan hunne betrekking verbonden. Die bijdrage komt ten voordeele van den Staat en wordt door de zorg der gemeentebesturen geïnd, en aan 's rijks schatkist verantwoord.

Art. 27. Door zoodanige gemeenten, uit welke, krachtens deze wet, hoofd- of hulponderwijzers worden gepensioneerd, wordt aan den Staat een derde gedeelte van het bedrag van het pensioen vergoed.

Art. 28. De bepalingen van de artt. 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 37, 40 en 41 der wet van den 9 Mei 1846 (*Staatsblad no.* 24), zoo als die bij de wet van den 3 Mei 1851 (*Staatsblad no.* 49) zijn gewijzigd, zijn op de pensioenen der hoofd- en hulp-onderwijzers toepasselijk.

§ 3. *Van de kosten van het onderwijs.*

Art. 29. Elke gemeente voorziet in de kosten van haar lager onderwijs, voor zoo verre die niet komen ten laste van anderen, of op andere wijze worden gevonden.

Art. 30. Die kosten zijn:

a. de jaarwedde der hoofd- en hulp-onderwijzers;

b. de toelagen ten behoeve der kweekelingen;

c. de kosten van het oprigten en in stand houden of huren en van het schoonhouden der schoolgebouwen;

d. die van het aanschaffen en onderhouden der schoolmeubelen, schoolboeken en schoolbehoeften der leerlingen;

e. die van licht en brand, benoodigd voor de schoollocalen;

f. die van het oprigten en in stand houden of huren der onderwijzerswoningen;

g. de vergoeding aan de hoofd-onderwijzers voor het gemis van vrije woning;

h. het aandeel der gemeente in het pensioen der onderwijzers;

i. de kosten der plaatselijke schoolcommissie.

Art. 31. Ter tegemoetkoming in deze kosten kan eene bijdrage voor ieder schoolgaand kind worden geheven.

Art. 32. Het invoeren, wijzigen of afschaffen van schoolgeld geschiedt met inachtneming van de artt. 232—236 der gemeentewet.

De invordering wordt geregeld door eene plaatselijke verordening, overeenkomstig de bepalingen van de artt. 258—262 dier wet.

Art. 33. Bij de bepaling van het schoolgeld komt niet in aanmerking het vermogen der ouders of der kinderen.

Voor twee of meer kinderen uit *één* gezin, gelijktijdig ter school gaande, kan het bedrag lager worden gesteld.

Bedeelden en zij, die, ofschoon niet bedeeld, onvermogend zijn schoolgeld te betalen, worden niet aan de heffing onderworpen.

Art. 34. Ingeval eene gemeente door Ons, na Gedeputeerde Staten te hebben gehoord, verklaard wordt onvermogend te zijn de kosten van haar lager onderwijs te bestrijden, wordt in hetgeen hare krachten te boven gaat, door de Provincie en het Rijk, elk voor de helft, voorzien.

TITEL III.

VAN HET BIJZONDER ONDERWIJS.

Art. 35. Tot het geven van bijzonder schoolonderwijs of van huisonderwijs wordt vereischt het bezit:

a. eener acte van bekwaamheid;

b. van gelijk getuigschrift als in art. 19 lit. *b.* is vermeld;

c. van een bewijs, dat beide deze stukken door burgemeester en wethouders der gemeente, waar het onderwijs zal gegeven worden, zijn gezien en in orde bevonden.

Art. 36. De onderwijzers, die bij het geven van bijzonder schoolonderwijs of van huisonderwijs, leeringen verspreiden, strijdig met de goede zeden of aansporende tot ongehoorzaamheid aan de wetten des lands, kunnen, op voordragt van burgemeester en wethouders, van de plaatselijke schoolcommissie of van den districtschoolopziener, door Gedeputeerde Staten worden verklaard hunne bevoegheid tot het geven van onderwijs verloren te hebben.

Deze bepaling is ook van toepassing op de onderwijzers, die zich aan een ergerlijk levensgedrag schuldig maken.

TITEL IV.

VAN DE ACTEN VAN BEKWAAMHEID TOT HET GEVEN VAN ONDERWIJS.

Art. 37. De acten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs, vermeld in de artt. 19 en 35, worden verkregen door het afleggen van examens.

Art. 38. De examens worden afgenomen door vier commissien, elk zamengesteld uit ten minste negen leden, door Onzen minister van binnenlandsche zaken te kiezen uit de schoolopzieners der onderscheidene provinciën, en eenmaal 's jaars door hem tot het verrigten dier werkzaamheid op te roepen.

Art. 39. Elke commissie begeeft zich naar de provincien, welke haar worden aangewezen.

Zij houdt in elke provincie hare vergaderingen in de gemeente, daartoe door Onzen minister van binnenlandsche zaken te bestemmen.

Art. 40. De tijd, gedurende welken in elke provincie de examens worden gehouden, wordt bij openbare aankondiging ter algemeene kennis gebragt.

Die een examen wenscht af te leggen meldt zich tijdig aan bij den schoolopziener van het district waarin hij woont, of, van buitenlands komende, voornemens is zich te vestigen, met opgave van de acte die hij verlangt.

Hij legt daarbij over een of meer getuigschriften van zijn goed zedelijk gedrag en zijne geboorte-acte.

De dag en plaats van het examen worden hem door den schoolopziener bekend gemaakt.

Hij legt het examen af in de provincie waar hij woont, of, van buitenslands komende, voornemens is zich te vestigen.

Art. 41. Om tot het examen te worden toegelaten, moet de gevorderde ouderdom zijn bereikt.

Deze is bepaald voor de hulponderwijzers en hulponderwijzeressen op 18 jaren, voor de hoofdonderwijzers en hoofdonderwijzeressen op 23 jaren.

Art. 42. Voor het examen ter verkrijging eener acte van bekwaamheid als hulp-onderwijzeres en als hulp-onderwijzer wordt gevorderd:

goed lezen en schrijven;

voldoende kennis der zinsontleding, spelregels en eerste gronden der nederlandsche taal;

vaardigheid om zich, zoowel mondeling als schriftelijk, juist en gemakkelijk uit te drukken;

beginselen van de vormleer;

rekenen, zoo wel met geheele getallen als gewone en tiendeelige breuken, toegepast op munten, maten en gewigten; — als hulponderwijzer daarenboven de leer der evenredigheden;

geschiedenis en aardrijkskunde;

beginselen van de kennis der natuur;

beginselen van onderwijs en opvoeding.

Art. 43. Voor het examen ter verkrijging eener acte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres wordt de kennis van den hulponderwijzer gevorderd, maar grondiger en met toepassing op hare bestemming als hoofdonderwijzeres.

Art. 44. Voor het examen eener acte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer wordt de kennis van den hulponderwijzer gevorderd, doch grondiger, meer omvattend en ontwikkeld daarenboven;

kennis van de beginselen der stel- en meetkunde tot de vierkantsvergelijking en inhoudsberekeningen.

Art. 45. Wanneer het examen naar genoegen der commissie is afgelegd, wordt door haar aan den geëxamineerde de verlangde acte uitgereikt, tegen betaling eener som van vijf gulden voor die van hulponderwijzer en van hulponderwijzer; van tien gulden voor die van hoofdonderwijzeres en van hoofdonderwijzer.

Deze gelden worden gelijkelijk onder de leden der commissie verdeeld, na voldoening der kosten van hare vergaderingen.

Art. 46. De acten van bekwaamheid gelden voor het geheele Rijk en zoo wel voor het school- als voor het huisonderwijs.

Die van hoofdonderwijzer en hoofdonderwijzeres geven tevens het regt om als hulponderwijzer en hulponderwijzeres werkzaam te zijn.

De acte van hulponderwijzer kan in de gevallen, op de wijze en onder het genot der jaarwedde, door Ons te bepalen, ook het regt geven om aan het hoofd eener school te staan.

Die van hulponderwijzeres geeft tevens het regt om aan het hoofd te staan van voorbereidende scholen, bestemd voor kinderen beneden den ouderdom van zes jaren.

TITEL V.

VAN HET TOEZIGT OP HET ONDERWIJS.

Art. 47. Met het toezigt op het onderwijs zijn, onder het oppertoezigt van Onzen minister van binnenlandsche zaken, belast:

a. plaatselijke schoolcommissien;

b. schoolopzieners;

c. een inspecteur.

Art. 48. In elke gemeente is eene plaatselijke schoolcommissie.

In gemeenten, die zich ingevolge het 2e lid van art. 18 vereenigd hebben tot het oprigten en in stand houden van gemeenschappelijke scholen, is eene gemeenschappelijke commissie.

Art. 49. In gemeenten beneden de 4000 zielen bestaat de plaatselijke schoolcommissie uit burgemeester en wethouders.

In de overige gemeenten worden de plaatselijke schoolcommissien door den gemeente-raad benoemd.

Het lidmaatschap dezer commissie is vereenigbaar met dat van dien raad.

Art. 50. Elke provincie wordt door Ons in schooldistricten verdeeld.

Art. 51. Elk district staat onder het toezigt van een schoolopziener.

In geval van overlijden, ziekte of afwezigheid van den schoolopziener, kan in de waarneming zijner betrekking door Onzen minister van binnenlandsche zaken worden voorzien.

Art. 52. De schoolopzieners worden door Ons benoemd voor den tijd van zes jaren.

De aftredenden zijn weder benoembaar.

Zij kunnen ten allen tijde door Ons worden ontslagen.

Art. 53. De schoolopzieners genieten uit 's rijks kas eene jaarwedde en eene som bij abonnement, als vergoeding voor hunne reis- en verblijfkosten.

Art. 54. De inspecteur wordt door Ons benoemd. Hij kan ten allen tijde door Ons worden ontslagen.

Hij geniet uit 's rijks kas eene jaarwedde en vergoeding voor reis- en verblijfkosten.

Art. 55. De schoolopzieners en de inspecteur bekleeden geene ambten of bedieningen zonder Onze toestemming.

Art. 56. De leden der plaatselijke schoolcommissien, de schoolopzieners en de inspecteur leggen, bij de aanvaarding hunner betrekking den eed of de belofte af, dat zij haar naar behooren en getrouw zullen waarnemen.

De eedsaflegging of belofte geschiedt door de leden der plaatselijke schoolcommissien, in gemeenten van 4000 zielen en daarboven, in handen van den burgemeester; in de overige gemeenten in handen van den regter van het kanton waarin zij wonen; door de schoolopzieners in handen van Onzen Commissaris in de provincie; door den inspecteur in handen van Onzen minister van binnenlandsche zaken.

Art. 57. De leden der plaatselijke schoolcommissien, de schoolopzieners en de inspecteur zijn bevoegd, van de overtredingen dezer wet en der verdere verordeningen op het lager onderwijs proces-verbaal op te maken.

Art. 58. Alle scholen, waar lager onderwijs wordt gegeven, zoo openbaar als bijzonder, zijn steeds toegankelijk voor de leden der plaatselijke schoolcommissie van de gemeente, voor den districts-schoolopziener en voor den inspecteur.

De onderwijzers zijn gehouden dezen de verlangde inlichtingen te geven omtrent hunne school en hun onderwijs.

Weigering in een dezer gevallen wordt gestraft met eene boete van vijf-en-twintig gulden of gevangenisstraf van drie dagen, en bij herhaling telkens met beide de straffen te zamen.

Art. 59. De plaatselijke schoolcommissien houden een naauwkeurig toezigt op alle scholen in de gemeente waar lager onderwijs gegeven wordt, bezoeken die ten minste vier malen 's jaars, hetzij gezamenlijk, hetzij door middel van commissien uit haar midden; zorgen dat de verordeningen op het lager onderwijs stipt nagekomen worden; houden aanteekening van het onderwijzend personeel, van het getal leerlingen en van den staat van het onderwijs; doen jaarlijks vóór den eersten Maart aan den gemeente-raad een beredeneerd verslag van den toestand van het onderwijs in de gemeente, en zenden daarvan afschrift aan den districtsschoolopziener; deelen deze de belangrijke veranderingen mede, die het schoolwezen heeft ondergaan; geven hem en den inspecteur alle inlichtingen die zij verlangen; verleenen den onderwijzers, die hare voorlichting, hulp of medewerking vragen, bijstand, en beijveren zich den bloei van het onderwijs naar vermogen te behartigen.

Art. 60. De schoolopzieners zorgen voortdurend bekend te blijven met den toestand van het schoolwezen in hun district, bezoeken alle scholen in hetzelve waar lager onderwijs wordt gegeven en houden van hun schoolbezoek naauwkeurig aanteekening; zorgen dat de verordeningen op het lager onderwijs stipt nagekomen worden; treden in overleg met de plaatselijke schoolcommissien en de gemeentebesturen; doen zoowel aan deze, als aan den inspecteur de voorstellen, die zij in het belang van het onderwijs achten; geven den inspecteur kennis van al hetgeen hun op hun schoolbezoek belangrijk is voorgekomen en verstrekken hem alle inlichtingen, die hij verlangt; doen jaarlijks vóór den 1 Mei een beredeneerd verslag van den toestand van het onderwijs in hun district aan den inspecteur en zenden daarvan afschrift aan Gedeputeerde Staten hunner provincie; behartigen de belangen der onderwijzers, bevorderen hunne bijeenkomsten en wonen die, zooveel mogelijk, bij.

Art. 61. De schoolopzieners hebben toegang tot de vergaderingen van alle plaatselijke schoolcommissien in hun district, en brengen daarin eene raadgevende stem uit.

Art. 62. De inspecteur tracht, zoo door schoolbezoek als door mondeling en schriftelijk overleg met de districts-schoolopzieners, plaatselijke schoolcommissien en gemeente-besturen, de verbetering en den bloei van het schoolwezen te bevorderen, daarin in het algemeen en bijzonder in de examens tot het verkrijgen der acten van bekwaamheid eenheid te brengen; hij doet aan Onzen minister van binnenlandsche zaken de voorstellen, die hij in het belang van het onderwijs acht, en licht dezen voor omtrent alle onderwerpen waarover zijn oordeel wordt gevraagd; hij vervaardigt uit de jaarlijksche verslagen der schoolopzieners en uit zijne eigene aanteekeningen jaarlijks een beredeneerd verslag omtrent den toestand van het schoolwezen in het Rijk, en zendt dit vóór den 1 Julij aan Onzen minister voornoemd.

TITEL VI.

OVERGANGS-BEPALINGEN.

Art. 63. Alle tijdens de afkondiging dezer wet dienstdoende, wettig aangestelde, onderwijzers en onderwijzeressen kunnen hunne betrekkingen blijven bekleeden.

Zoo zij, na dat tijdstip, aan het hoofd eener openbare of bijzondere school wenschen geplaatst te worden, of zich aan het hoofd eener bijzondere school te plaatsen, worden de vóór dat tijdstip verkregen acten van algemeene toelating van den 1sten en 2den rang en die van de schoolhouderes beschouwd gelijke regten te geven als de acten van bekwaamheid als hoofdonderwijzer en als hoofdonderwijzeres, in deze wet vermeld.

Zoo zij, na dat tijdstip als hulponderwijzer in eene openbare of bijzondere school wenschen te worden geplaatst, worden de acten van algemeene toelating van den 3den rang beschouwd gelijke regten te geven als de acten van bekwaamheid als hulponderwijzer, in deze wet vermeld.

Art. 64. Alle tijdens de afkondiging dezer wet dienstdoende openbare hoofdonderwijzers en hoofd-onderwijzeressen ontvangen, zoolang zij hunne betrekking blijven bekleeden, uit de gemeentekas eene jaarwedde, waarvan het bedrag ten minste gelijk staat met het inkomen, dat zij over de laatste vijf jaren, of voor hen, die korter in dienst zijn geweest, over het kortere tijdvak, in hunne betrekking gemiddeld, jaarlijks hebben genoten, met dien verstande evenwel, dat de jaarwedde in geen geval minder dan *f* 400 mag beloopen.

Art. 65. De schoolopzieners, plaatselijke schoolcommissien en commissien van plaatselijk schooltoevoorzigt blijven hunne betrekking waarnemen tot dat zij door andere ingevolge deze wet zijn vervangen.

Art. 66. In afwachting der wettelijke regeling van het middelbaar onderwijs zijn de voorschriften dezer wet mede van toepassing op alles wat betreft het onderwijs in de levende talen en het meer uitgebreid onderwijs in de wis- en natuurkunde.

Om tot het examen ter verkrijging eener acte van bekwaamheid voor een of meer dier vakken te worden toegelaten wordt de ouderdom van ten minste 18 jaren gevorderd. Voor de acte wordt eene som van vijf gulden betaald.

Art. 67. Deze wet treedt in werking op het nader door Ons te bepalen tijdstip.

Alsdan zijn de bestaande algemeene verordeningen op het lager onderwijs afgeschaft.

De herziening der provinciale en plaatselijke reglementen geschiedt binnen een jaar na bovengemeld tijdstip. Inmiddels blijven de bepalingen dier reglementen gelden, voor zooverre zij met deze wet niet strijdig zijn.

Lasten en bevelen, enz.

Art. 21 in het ontwerp van den heer van Reenen luidde:

„Het onderwijs wordt dienstbaar gemaakt aan de bevordering van zedelijkheid en godsdienst.

„De onderwijzers onthouden zich van iets te onderwijzen, te doen of toe te laten, kwetsend voor de godsdienstige begrippen der gezindheid of gezindheden, waartoe de schoolgaande kinderen behooren.

„Het geven van onderwijs in de godsdienst wordt overgelaten aan de kerkgenootschappen. Hiertoe zijn de schoollocalen buiten de schooluren voor de leerlingen der school beschikbaar."

TER LEEUWARDER COURANT-DRUKKERIJ VAN DE WED. KOUMANS SMEDING.